

HALLE

St-Rochus

=====

Auteur instrument : Aerts & Castrel / Duffel

Bouwjaar : \pm 1972 ; verbouwing van het voormalige orgel van de stedelijke
muziekschool, met verwerking van elementen uit het voormalig orgel van
Joris / Averbode (20^eeeuws)

INSTRUMENT

Dispositie :

pedaal	Hoofdwerk	zwelwerk
gedekt 16	prestant 8	roerfluit 8
fluitbas 8	oktaaf 2	prestant 4
bas 8	mixtuur 3r	fluit 2
koraalbas 4	quint 2 $\frac{2}{3}$	hobo 8
	terts 1 $\frac{3}{5}$	zweving 8
	houtgedekt 8	wilgenpijp 8
	fluit 4	(gereserveerd spel)
	(gereserveerd spel)	tremulant

P-II, P-I, I-II.

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk : grotendeels eind negentiende eeuw ; auteur onbekend.

Windladen : eind 19^e eeuw

Klaviatuur : in de oude vrijstaande speelbak aangebracht.

Traktuur en windvoorziening zijn heraangepast.

ORGELKAST :

nieuw

HUIDIGE TOESTAND :

normaal

Datum prospectie : september 1974

HALLE (Essenbeek)

St. Jozef & Franciscus-kerk

Auteur instrument : thans gesigneerd door de firma J. Stevens / Duffel
met gebruikmaking van een belangrijk gedeelte
ouder pijpwerk, waarvan de oudste gedeelten dateren
uit het begin van de 17^e eeuw.
de huidige structuur dateert uit het jaar 1914.

Het betreft het voormalige orgel der Sint-Martinus-kerk te Halle dat,
na de bouw van het nieuwe orgel aldaar door de duitse Firma Stahlhut
uit Burscheid, overgeplaatst werd naar de kerk van Essenbeek.

Auteurs bouw, verbouwing en onderhoud :

Julius Anthony	1616
Jan Bremser	1663
Jean Thiry	1666-67-68-69, 1685
Joan Godfried Baders	1686-87
Joan Pauwels	1699
Jean Baptiste Fremat	1716
Christianus Penceler	1717
Egidius Le Blas	1739, 1746, 1756, 1761, 1764
François Joseph Coppin	1769
Adrien Rochet	1777, 1785, 1787, -88-89, 1794
Antoine Coppin	1804, 1806, 1808, 1814, -15-16-17-18-19
P. H. De Volder	1828-29-30
Hippolyte Loret	1852-53-54-55
P. H. Anneessens	1863 tot 1886
J. Stevens	1914

Orgelkast : daterend van vóór 1616 ; auteur onbekend.

Onderhoud : Fa . Aerts & Castrel/Duffel.

INSTRUMENT

Dispositie :

pedaal	Gr. Org.	Reciet
sousbasse 16	montre 16	bourdon harm. 8
basse 8	bourdon 16	salicional 8
bombarde 16	montre 8	voix céleste 8
	bourdon 8	flûte 4
	prestant 4	quinte 3
	trompette 8	doublette 2
		basson hautbois 8

tirasse Gr. Org.

tirasse reciet

reunion reciet Gr. Org.

octave grave

expression (zwelpedaal)

tremolo

manuaalomvang : C-g " '

pedaalomvang : C-f '

Pijpwerk.

1. Frontpijpen : nieuw (Stevens)

2. Binnenpijpwerk : - niet - homogene samenstelling : 17^e, 18^e en 19^e eeuws
pijpwerk

- 17^e eeuw : dik lood , gehamerd, zwaar wegend.

- expressionsalgemeen ; opsneden gewijzigd

- reciet :

bourdon harm. 8 : groot oktaaf in eik, bas gedekt

diskant : open, met een gaatje in het
midden van het corpus ; smal gelabieerd
bestaat deels uit afgesneden frontpijpen
(begin 18^e eeuw), nog tinfolie en bladgoud-
belegging op de labia

fluit 4 : bas gedekt, verder met lange roeren, de kleinste
in flesvorm, roeren ingekort : 17^e eeuw.

kwint 2 2/3 : bas met roeren en verschuifbare hoedjes

rest wijd open, oude cornetpijpen ? (kortere
voeten)

doublette 2 : oud, wschl. 17^e eeuw

- Gr. Org. :

montre 16 : diskant oud, + 17^e eeuw

bourdon 16 : " " " , zeer wijde mensuur, waarschijnlijk
oorspronkelijk met vastgesoldeerd deksel ; later gewijzigd
in verschuifbare hoeden.

montre 8 : oud, omstr. 17^e eeuw

bourdon 8 : diskant met lange wijde roeren

bas gedekt, zeer wijde mensuur, zwaar pijpwerk
waarschijnlijk oorspronkelijk met opgesoldeerd deksel : later
gewijzigd in verschuifbare hoeden.

prestant 4 : 18^e eeuw, iets dunner van metaal, voeten uitgelengd

bombarde 16

) in de bas eiken stevels en bekers, 19^e eeuw, misschien Loret.

trompet 8

Windladen :

-begin 20° eeuw (Stevens)

Klaviatuur :

- idem ; losstaande speelbak voor de orgelkast

Traktuur :

) Stevens

Windvoorziening :

ORGELKAST

De orgelkast is de originele in renaissancestijl uit het einde van de 16° eeuw of begin 17° eeuw, doch deerlijk verminkt door de overplaatsing en de transformatie van het instrument.

Deze kast blijft niettemin uitermate belangrijk.

De achterwand is geheel verdwenen. De zijwanden zijn grotendeels behouden waardoor de oorspronkelijke diepte van de orgelkast nog nauwkeurig is te bepalen.

Aan de voet is de kast flink ingekort om plaatsing in de kerk te

Essen beek mogelijk te maken ; ook de bekroning kwam geheel te vervallen .

Thans is alles met bruine verf overschilderd.

ARCHIVALIA

Handschrift ter pastorie bewaard :

" Geschiedenis der parochie Esschenbeek "

vlgs. programma van het Aartsbisdom van 12 april 1898

door den Eerwaarden Heer Pastoor Stichter C. L. Borgenon

22 juli 1901

p. 23 " De kerk van Halle gaf aan onze kerk de fondatie " De
schuiffelaer " gesticht voor de prijzen van den Catechismus

te Esschenbeek ; dan nog 10.000 fr voor het bouwen der kerk,
en verder haar oud orgel die nog door de goedheid der pijpen
en het schoon muziek als een meesterstuk mag doorgaan . "
(Dit is een afschrift van 1923 door Pastoor Segers ; het
oorspronkelijke handschrift berust op het aartsbisdom)

Dokumentatie, ter pastorijs :

" Geschiedenis der parochie Esschenbeek "

(voor de archieven der kerk)

p. 126 " Het orgel is het oude orgel der groote kerk van Halle "

" Werklijst der orgelbouwersfamilie Stevens " (persoonlijke docu-
mentatie van Gh. Potvlieghe)

Vermelding bij Jos Stevens :

" 1914 Essenbeek, " Hal " , St-Jozef en st-Franciscus "

BIBLIOGRAFIE

De hiernavolgende gegevens zijn overgenomen uit de studie

"Prolegomena tot de Geschiedenis van het orgel en het muziek-
leven in de Sint-Martinuskerk te Halle (Brabant) "

door G. Potvlieghe, in "Halle 700 jaar Mariastad"

(Verhandelingen Koninklijke Geschied- & Oudheidkundige Kring,
nieuwe reeks nr. 7 - 1967 Halle)

+ "..... L'ancien orgue fut donné à l'église d'Essenbeek, à
qui il avait été promis lors de l'érection de ce hameau
en paroisse."

+ "... Later is den ouden orgel afgebroken geweest en geplaatst in de kerk te Esschenbeek."

+ ". Het orgel dat te Essenbeek geplaatst werd, blijkt van heel wat snij- en versieringswerk ontdaan geweest te zijn om op het doksaal te kunnen geplaatst te worden. Thans draagt het de signatuur van " Jos Stevens - Duffel" en heeft de volgende dispositie : " (volgt een opsomming van de reeds hierboven vermelde dispositie .)

Deze studie bevat ook alle gegevens betreffende de geschiedenis van het instrument, destijds in de st. Martinus-kerk te Halle, voor zover het archivalisch materiaal toereikend is.

HUIDIGE TOESTAND.

- instrument : funktioneert normaal
- meubel : in verval
- onderhoud : Fa. Aerts & Castrel / Duffel

Datum prospectie : juli 1974

H A M M E

O. L. Vrouw

=====

Auteur instrument : vermoedelijk J. J. Loret (?)

Bouwjaar : 1829

In feite gaat het om een grondige verbouwing van een 18° eeuws orgel, waarvan auteur, noch bouwjaar bekend zijn.

INSTRUMENT :

Dispositie :

Trompette	Bourdon	Flûte	Doublette	Flûte	Bourdon	Prestant
8 p.	16 p.	8 p.	2 p.	4 p.	8 p.	4 p.

Manuaalomvang : C - f''

Geen pedaal

Pijpwerk : - Front : In de grote torens : zinken pijpwerk (sprekend)

Het kleinere pijpwerk is dunwandig lood, oorspronkelijk met tinfoolie en bladgoud belegd : daterend uit de 18° eeuw.

Volledig met amuminiumverf beschilderd.

- Binnenpijpwerk : ligt in een hoek van het doksaal op een hoop gegooid.

Ten gevolge van dilettantistische behandeling door plaatselijke amateurs, en tengevolge van een kerkrestauratie, werd het zwaar beschadigd, en is nog steeds aan verder verval blootgesteld.

Ook hieronder bevinden zich oudere stemmen (18° eeuw) :

- Prestant 4
- Bourdon 8
- Fluit 4
- Doublette 2

De trompet 8 (met zinken bekers) stamt uit 1829

Windlade : lade uit 1829, met gelijkde ventielen en geschroefde stokken.

Er zijn 8 slepen aanwezig, waarvan de laatste gedeeld.
Geen inscripties.

Klaviatuur : klavier ingebouwd aan de zijkant

Traktuur : -toetstraktuur : met liggend wellenbord
niet volledig meer origineel
-registertraktuur : gedeeltelijk gewijzigd

Windvoorziening : de blaasbalg is verdwenen
de conducten zijn tijdens recente herstelwerken met
ijzermastiek aangesloten.

ORGELKAST

De huidige orgelkast is een weinig geslaagde verbouwing van een oudere orgelkast; het gebruik van de oudere gedeelten is vrij willekeurig uitgevoerd.

Aan de rugzijde bevinden zich nog twee panelen die aan elke zijde voorzien zijn van 4 registergaten.

ARCHIVALIA

"Handboek der Kerke
revenue der gemeynte van
Hamme, waer in begrepen
zijn alle achterstellen, die in
De rekening van 1829 niet voldaan en
zijn. Gemaekt in het jaar 1825

Conventie

Van Jaerlijcx te betaelen aen Den Coster van
Hamme ses guldens court voor het spelen van
D'orgel te beginnen betaelen sixen 1829

" Kerk O. L. Vrouw Hamme 1924

boek van inkomsten en uitgaven :

1924 : April 3 : herstellen van orgel	25, -
1931 : Mei 1 : Herstelling en stemmen v. orgel	60, -
1944 : Juni 24 : Herstel v. h. orgel	150, -

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : werd een tien-tal jaren geleden door de toenmalige pastoor, met behulp van een electricier gedemonteerd met het oog op een herstelling.

Op datzelfde ogenblik werd, eveneens met behulp van plaatselijke krachten, een aanvang gemaakt met de algehele kerkrestauratie.

De vakkennis schoot blijkbaar schromelijk te kort om een montage van het orgel te doen lukken. Ten gevolge daarvan bleef het orgel gedemonteerd en buiten gebruik. Een geluidsinstallatie werd in en rond de orgelkast aangelegd.

Het resterende orgelmateriaal verkeert in zwaar verval.

- meubel : zwaar beschadigd en in verval
 - Er zijn geen vooruitzichten tot wederopbouw.
-

Datum prospectie : september 1974

HEKELGEM

St-Michiël

Auteur instrument : vermoedelijk Van Peteghem

Bouwjaar : einde 18^e eeuw ?

Uitbreidingen : Fa. Daem/Appelterre, later Fa. Joris

Het orgel werd in 1970-71 afgebroken door De Lil/Brussel ;

Er is thans een elektronium in gebruik, geleverd door het Huis

De Lil.

INSTRUMENT.

Dispositie en Pijpwerk. :

Volgende nota's werden bekomen van de Fa. Loncke, die het orgel vóór de afbraak had onderzocht i. v. m. een eventuele restauratie.

"Aanduiding op de speeltafel :

bourdon 16 (vernieuwd door Daem)

flûte 4

montre 8

bourdon 8

quinte 2 2/3

prestant 4

clairon 4

fourniture III

doublette 2

salicional 8

voix céleste 8

trompette 8

cornet : verdwenen

prestant : gedeeltelijk Van Peteghem (vanaf c 25),

bas in zink (Daem)

prestant 4 : gedeeltelijk Van Peteghem (vanaf cis 26);

bas in zink (Daem)

bourdon 8 : B + D Van Peteghem

flûte 4 : roerfluit, Van Peteghem

gamba : Daem

doublette 2: van Peteghem

voix céleste : Daem

fourniture III : vernield, slechts één rang bleef bewaard : Van Peteghem

trompette (bas) : bij de laagste zijn de pavill. van Daem ;

bij C' tot 25 : Van Peteghem

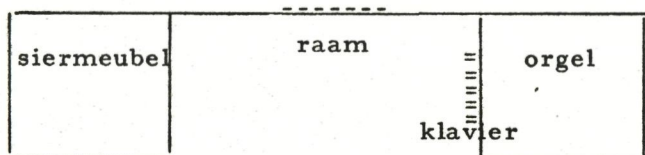
clarine (diskant) : 48 pijpen ; Van Peteghem(?)

Windlade :

gedeeltelijk omgebouwd door Daem tot semi-mechanische &

semi-pneumatische traktuur.

Opstelling :

(einde meded. Fa. Loncke)

De volgende gegevens werden ons ter hand gesteld door de heer G.
Potvlieghe :

ORGELKAST.

De bestaande orgelkast was slechts een 30-tal jaren oud en waardeloos.

Huidige toestand :

" Bij prospectie op 21 december 1970 heb ik nog de trompet, een gedeelte van de claron, enkele montre-pijpen (alles oud pijpwerk, vermoedelijk van Van Peteghem) gezien ; het overige pijpwerk was reeds door De Lil weggehaald (zonder toelating van de Koninklijke Commissie voor Monumenten & Landschappen (!) : het betreft hier nochtans een gerangschikte kerk.) Het orgel wordt vervangen door een elektronium , geleverd door De Lil ".

(G. Potvlieghe)

HERFELINGEN

St-Niklaas

Auteur instrument : Gebr. Reygaerts/ Geeraardsbergen

grondige ombouw in 1910 van ouder orgel

Transformaties : later nogmaals getransformeerd door J. Stevens/Duffel

Onderhoud : geen

INSTRUMENT

Dispositie :

Hoofdwerk

Bourdon 16

montre 8

bourdon 8

salicional 8

prestant 4

octavin 2

Zwelwerk(volledig nieuw)

flûte traversière 8

viole de gambe 8

voix céleste 8

flûte d'écho 4

trompette harmonique 8

Pedaal

soubasse 16

basse 8

manuaalomvang : C-g " "

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk:

Slechts twee oude stemmen (bourdon 8 en prestant 4 van het groot orgel),

waarvan de opsmeden gewijzigd zijn.

De rest is fabriekspijpwerk (spotted).

Vrije opstelling langs beide kanten van het doksaal. De laden zijn pneumatische kegeladen.

Klaviatuur vrijstaand tussen beide orgelgedeeltes in opgesteld.

ORGELKAST

De prospectzijde van de orgelkast bevat nog vage restanten van de oude orgelkast.

ARCHIVALIA

Resolutieboek van de kerkfabriek

Zitting 1 oktober 1905 :

- verandering van orgelstemmer

Zitting 3 oktober 1909 :

- reparaties Gebr. Reygaerts/Geeraardsbergen (blaasbalg)

" 2* : De H. Pastoor maakt de leden bekend, dat de blaasbalg der orgel, gansch versleten is, en dat er groote reparatiën noodig zijn, om hem te herstellen. Gezien deze reparatiën groote onkosten eischen, 200 à 300 franken, besluit de raad eenen nieuwen blaasbalg te laten maken bij de gebroeders Reygaerts te Geeraardsbergen. Voor de som van 500 Franken. "

Zitting 3 april 1910 :

" 4* : De H. Pastoor geeft de leden kennis van den ellendigen toestand der orgel, er dient bij hoogdringenheid aan gewerkt te worden, aan reparatie valt niet te denken, daar reparatiekosten zeer aanzienlijk zullen zijn, om na weinige jaren weerom te herbeginnen. Beter zou het zijn, en voordeliger voor de kerk, de orgel gansch te hervormen, in tweeën te splitsen en langs weerskanten van het hoogzaal te plaatsen, en dusdanig dat de orgelist rechtstreeks den hoogen autaar in 't zicht zal hebben. De H. Pastoor zegt dat hij verschillende deskundigen heeft geraadpleegd, en daarenboven aan drij orgelmakers een bestek heeft gevraagd.

Het bestek der gebroeders Reygaert van Geeraardsbergen schijnt hem het beste en voordeligste voor de kerk. De onkosten van dit bestek beloopt tot 5700 franken alles begrepen, mits gebruik der oude spelen, die na herstelling nog kunnen gebruikt worden.

De voorstel van den H. Pastoor wordt eenpariglijk aangenomen en de Raad gelast den H. Pastoor verder met de gebroeders Reygaert te onderhandelen en de zaak tot goed einde te brengen."

HUIDIGE TOESTAND

Op het ogenblik van de prospectie was het kerkgebouw in restauratie. Door onvoldoende bescherming tegen stof is het orgel in volledig onbruikbare toestand geraakt.

Datum prospectie : juni 1974.

HERNE

St. Pieters-kerk

Auteur instrument : "Jos en P. Loncke

Eessen a.d. Yzer (Belg.)

Ghyvelde . France (Nord) "

Bouwjaar : 1948

Onderhoud : Bernard Pels / Herselt

INSTRUMENT

nieuw electro-pneumatisch orgel met vrije opstelling in de linker zijbeuk van de kerk.

Volgens de archivalia zou het een ombouw moeten zijn van een ouder orgel (auteur niet bekend, noch bouwjaar), doch in werkelijkheid zijn er practisch geen oudere elementen te onderscheiden.

ARCHIVALIA

Deliberatieboek van het Kerkfabriek 1869 :

" Zitting 29 mei 1910.

4. de reparatie noodig aan het orgel buitgewone werken en reiniging, schilderen in de kerk en het behangen en schilderen van vier plaatsen der pastorijs.

.....

Gezien de algemeene klachten van de kerkzangers, inzonder
hem van den orgelist, den bevoegd musicus, welke beweert
en zal bewijzen dat buiten 2 à 3 spelen het orgel, een
verouderd instrument scheen (sic) buiten dienste heeft
gesteld.

Gezien het van den orgelmaker, voor de som voorzien en bijgaende devis, het orgel behoorlijk te herstellen, zoodat het nog lange jaren zou kunnen bespeeld worden naar ieders voldoening.
Gezien de groote kosten welke een nieuwe orgel ons zou veroorzaken.

5. de reparatie van het orgel, geschat naar luiden bijgaand bestek op 2.250 fr..

" Zitting van 5 october 1947

De verschillende voorstellen voor ' t bouwen van eene orgel worden onderzocht en bijzonder, met veel kennis van zaken, uitgelegd door Mr. A. Cochez, secretaris der Gemeente Herne.

De Heer Jos. Loncke v. Eesen (W. Vl.)

wordt belast met het orgel maken, voor de som van 374.800 fr. "

Bestek van de Firma Loncke dd. 18. 9. 1947 (bestek voor nieuwbouw)

1. Verslag over den toestand van het oud orgel

Het orgel der Kerk te Herne die waarschijnlijk gebouwd werd in de eerste helft negentiende eeuw, werd bij de restauratie der kerk, uiteen genomen en geborgen op de pastorijs zolder. De ongeschiktheid der plaats en de c. a. Vijf en twintig jaren, dat gemelde orgelstukken in gedemonteerd staat, bloot gesteld waren aan het vocht en een overdreven temperatuur, onder de pannen in de zomer, hebben een heel deel van het orgel onbruikbaar gemaakt, zoodat enkel een paar spelen na grondig herstel bruikbaar zijn en het metaal der overige spelen zal hersmolten worden met toevoeging van tin en lood, voor de constructie van het te vernieuwen orgel.

.....

Inspelingsfolder : op zonder 19 december 1948 om 2.30 u ingespeeld door Gabriël Verschraegen.

" Zitting van 3 October 1948 .

Er wordt verslag gegeven nopens den gevorderden staat v. voltooiing van het orgel (op 28 sep.)

.....

De inhuldiging was prachtig : grote toeloop v. parochianen en wonderbaar orgelspel door Mr. Gaby Verschraegen, leraar van orgel aan ' t Conservatorium van Gent en organist aan de St. Baafs Kathedraal van Gent.

LITERATUUR

- 1) " De Schalmei ", IIIe jg. , p. 24 : vermelding van de werkzaamheden door de Fa. Loncke
- 2) id. , IVe jg. , p. 46 : vermelding
" De Firma Loncke bouwde een nieuw orgel in de St-Pieterskerk te Herne (22 registers, electro-pneumatisch)"
- 3) A. Deschrevel " Overzicht van de orgels gebouwd door wijlen Jozef Loncke", in De Prestant, 8^e jg. , p. 59 :
" 1949 - Herne, nieuw, 19 sp. , 2 kl. , ped.

datum prospectie : mei 1974

HOEILAAËT
St- Clemens

Auteur instrument : " Emile Kerkhoff

manufacture d'orgues et d'harmoniums

Breveté

Avenue de la Reine 155

Bruxelles

Bouwjaar : 1890

INSTRUMENT

Dispositie :

pedaal	recit	grand orgue
bombarde 16	voix céleste	bourdon 16
trompette 8	bourdon 8	viola di gamba 8
clairon 4	clarinette 8	doubl��tte 2
flûte basse 8	flûte harmonique 8	fourniture
contre-basse 16	(=gereserveerd spel)	clairon 4
	flûte 8	trompette 8
	salicional 8	prestant 4
tremblant	flûte 4	bourdon 8
	voix humaine 8	flûte harmonique 8
		montre 8

manuaalkoppel

ped. -gr. org.

plein jeu gr. org.

zwellkas reciet -(vastzetbare haak)

manuaalbmvang : C-g " "

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk :

front : vals (zinken pijpen, doch niet sprekend)

binnenwerk :

- er is ouder pijpwerk in het geheel verwerkt
- houten pijpen : in grenen
- fluiten : merklijk hoger loodgehalte dan gewoonlijk
- pedaaltongwerken = unit-systeem
- clarinette : doorslaande tongen
- bombarde : eiken stevels, de bekers van de grootste in zink
- bourdon 16 : diskant ouder pijpwerk
- bourdon 8 : gedeeltelijk ouder pijpwerk (aansluitend bij bd. 16)
- fourniture : gedeeltelijk oud pijpwerk, niet geheel homogene mensuur
- clairon : hoogste in hobo-faktuur

Windladen :

- er zijn wel slepen voorzien, doch pneumatisch bediend
- zinken conducten

Klaviatuur :

- losstaande speelbak vóór de orgelkast

Traktuur etc. : pneumatisch

ORGELKAST.

Acht-voets-front in archatserende trant. Geheel origineel gebleven.

ARCHIVALIA.

- 1) volgende archiefteksten werden opgezocht door Dhr. G. Potvlieghe en hebben betrekking op een van de voormalige orgels in de kerk (17^e.):
Rijksarchief Brussel, kerkarchief Hoeilaart nr. 3116
- Rek. 1657-59
" Item aen Mr. Jan den Orgelmaecker voor een Jaer onderhoud vande orgels betaelt ter ordonnantie vanden heer pastoir ende Quitantie
VJ Rinsgl.
- Rek. 1660-62
"Item voor de vracht vande nieuwe orgel gehaelt by Jan de bzetemont ende gebrocht van mechelen tot hoolaert heeft de rendant door ordonnantie vanden heer Pastoor betaelt
XV Rinsg.

- 2) " Manuale Fabricae Ecclesiae Sti Clementis in Hoeylaert,
ab anno 1884 ", p. 6 :

Orgues de l'église

Demande faite le 3 juillet 1887, pour pouvoir faire l'acquisition de nouvelles orgues à livrer par Mr Kerkhoff à Laeken, au prix de 10500 francs payables en onze annuités à partir de 1890.

Approbation de la commission des Monuments, le 21 7bre 1887

" par arrêté Royal en date du 28 9bre 1887

Contrat passé entre la fabrique et M. Kerkhoff, -et déposé aux archives. M. Kerkhoff fait savoir par voie d'huissier, qu'il a cédé sa creance de 10500 frs a M. Fr Van Cutsem, secrétaire communal à Evere.

- Le premier payement de 1000 frs est effectué le 31 Xbre 1890 entre les mains de M. Van Cutsem susdit.
- Le second payement id le 31 Xbre 1891
- Le 3e payement id le 31 Xbre 1892

-- En vertu de l'autorisation de la D. P. en date du 16 9bre 1892, la fabrique peut effectuer le produit de la vente de terres, faite a P. Charlier et D. Van Deuren, au payement anticipatif des 4 annuités a savoir de 1893, 94, 95, et 1896, - soit 4000 frs, - sauf escompte pour anticipation de 2,50 %. Au 31 Xbre 1892 Mr Van Cutsem a donc reçu l'annuité de 1892, - plus celles de 93, 94, 95 et 96 soit 1000 fr + 4000, = 5000 frs, - Escompte deduit de 4000 = Net 4.900 frs. Au 1 Janvier 1893 la fabrique doit donc encore à M. Van Cutsem 10.500 fr - 7000 = 3500 francs, soit annuités de 1897, 1898, 1899 et 1900 ."

3) Losse archiefstukken en briefwisseling.

" En vertu de l'arrêté royal, en date du 18 Novembre 1888 : Entre la Fabrique de l'église de Hoeylaert d'une part, - et Monsieur E. Kerkhoff, facteur d'orgues a Bruxelles , 155 avenue de la Reine, d'autre part, _____

Il est convenue ce qui suit :

M. Kerkhoof fournira à L'église susdite un orgue. - La Fabrique de l'église paiera à M. Kerkhoff la somme de Dix mille cinq cents francs, - le tout conformément aux plan et devis ci joints, et d'après les conditions de placement et de payement comme suit : _____

Conditions de Placement. L'orgue, ainsi qu'un nouveau plancher et balustrade seront levrés et placés au Jubé par et aux frais de M. Kerkhoff. L'orgue est garanti par ce dernier, selon les clauses du Devis signé, en date du 29 juin 1887, et joint à l'arrêté royal.

Conditions de Payement. _____

1. La Fabrique paiera la somme de 10500 francs, en onze annuités , qui prendrons cours en 1890, pour finir en 1900. _____

2. Les dix premières annuités seront de mille francs chacune, - la dernière de cinq cents francs. _____
3. Aucun intérêt ne sera dû par la fabrique, si l'annuité est payée par celle-ci, avant le 31 Décembre de l'année courant. _____
4. Outre le prix de 10500 francs, la fabrique cède à M. Kerkhoff l'harmonium, qui est actuellement la propriété de l'église. _____
5. L'orgue Devra être mis à la disposition de l'organiste le Jour de Pâques, 1 Avril 1888, - à défaut de quoi, la fabrique sera en droit de réclamer une remise de cinquante francs par mois de retard, - laquelle somme sera déduite du montant de la 1^{ière} annuité de mille francs, due le 31 décembre 1890. _____
6. Le présent contrat est passé entre M. Kerkhoff, et la fabrique de l'église de Hoeylaert en tant que personne civile, sans qu'aucune responsabilité personnelle incombe aux membres du conseil fabricien.
7. En cas de contestation au sujet de ce qui précède, tous frais d'enregistrement et autres seront couverts par la partie défaillante. _____

En foi de quoi les contractants ont apposé, ci dessous, leurs signatures respectives. Fait en double, à Hoeylaert, le 1 février 1888.

Signé :

Le Facteur d'orgues

Emile Kerkhoff

Signé :

Le Président du conseil:

J. J. Stael

Les membres du conseil

Em. Gauffaut Curé

J. B. Taymans

J. B. Biesmans

G. Gillyns

P. Dewolf

Annexe 2, à la supplique du Conseil de fabrique.

Bruxelles, le 29 Juin 1887

Je soussigné Emiel Kerkhoff, facteur d'orgues à Bruxelles, m'engage à fournir un orgue à l'Eglise Paroissiale de Hoeilaart ayant les dispositions ci-dessous et d'après les plans ci-joint.

Composition harmonisée de l'orgue

- 1° Un clavier à main 56 touches pour les jeux du Grand 'Orgue
- 2° Un clavier à main 56 touches pour les jeux du Récit
- 3° Un clavier de pédale pour les jeux de la Pédale séparée.

Jeux

au grand orgue

1° Montre 8 pieds 56 tuyaux	6° Prestant 4 pieds 56 tuyaux
2° Bourdon 16 " 56 "	7° Doublette 2 " 56 "
3° Bourdon 8 " 56 "	8° Fourniture 3 rangs 168 "
4° Gambe 8 " 56 "	9° Trompette 8 pieds 56 "
5° Flûte 4 " 56 "	10° Clairon et Hautbois 56 "

au Récit

1° Flûte 8 pieds 56 tuyaux	5° Flagéolet 2 pieds 56 tuyaux
2° Salicional 8 " 56 "	6° Voix-humaine 8 " 56 "
3° Voix céleste 8 " 37 "	7° Clarinette 8 " 56 "
4° Bourdon 8 " 56 "	

à la Pédale Séparée à dédoublement

1° Contre basse ouverte 16 pieds	4° Trompette 8 pieds
2° Flûte basse ouverte 8 pieds	5° Clairon
3° Bombarde 16 pieds	

Les claviers seront placés en console

Le buffet est en chêne 1re qualité orné de belles sculptures.

Placement et prix

Cet orgue sera placé par et aux frais du soussigné à la tribune de l'Eglise d'Hoeilaart pour la somme de dix mille cinq cents francs, plus cession de l'harmonium actuellement propriété de l'Eglise et s'y trouvant.

Dans ce prix de 10500 francs est compris un nouveau plancher du jubé et une nouvelle balustrade.

La somme ci-dessus sera payable au facteur soussigné ou à son fondé de pouvoir en onze annuités qui prendront cours en 1800 nonante pour finir en 1900. Les dix premières années il sera payé annuellement avant le 31 décembre la somme de mille francs et en 1900 le restant de la créance cinq cents francs. Il ne sera du aucun intérêt si les sommes ci-dessus sont payées aux dates fixées.

Cet orgue est garanti pendant dix années consécutives pendant ces dix années, le facteur est responsable et doit arranger à ses frais tout ce qui viendrait à manquer résultant par défaut de construction. Cependant pendant ces dix années de garanties le facteur soussigné sera seul chargé de l'entretien de l'instrument.

Bruxelles le 29 Juin 1887

Emile Kerkhoff

à Messieurs les Membres du Conseil de Fabrique
de l'Eglise de Hoeilaart.

Het hierboven vermeld project verkreeg accoord vanweg de K. C. M. L.
en het Ministerie van Justitie.

Verder is er nog correspondentie bewaard naar aanleiding van het niet
tijdig klaar komen van het orgel. De onderhandelingen hieromtrent zijn
niet steeds op serene wijze verlopen, doch over de technische constructie
van het instrument worden geen bijzonderheden meer meegedeeld.

Programma van de inspelingsfolder :

Hoeylaert, le 4 mars 1891.

M

Voux êtes prié d'assister au Concert religieux donné par MM.
D. et A. Leclercq organistes à Hoeylaert, le lundi 9 Mars, à
31/2 heures, sur l'orgue placé récemment dans mon église par
M. Em. Kerkhoff, facteur d'orgues à Bruxelles.
(160, avenue de la Reine)

Gouffaux,

Curé à Hoeylaert.

PROGRAMME DU CONCERT

1. Marche Triomphale Lemmens.
2. Choeur de Voix-humaine Lefebure-Wély
3. Méditation Mailly
4. Fugue Bach
5. Pastorale Lemmens
6. Pâques-Fleuries Mailly
7. Ite Missa est in Solemnibus Couwenbergh
8. Improvisation
9. Marche (Grand Choeur) Lefebure-Wély

N. B. L'Eglise d'Hoeylaert est à 20 minutes de la station de Groenendael.

Volgt de dispositie van het orgel.

4) G. Potvlieghe : ' Werklijst van de orgelmakers Kerckhoff', in
De Prestant, 12° jg., p. 6 :
(vermelding) " Hoeilaart".

HUIDIGE TOESTAND.

- instrument : begin van verval (vermolming in de houten pijpen.)
 - meubel : normaal
 - onderhoud : geen
-

Datum prospectie : september 1974.

HUIZINGEN

St-Jan-Baptist

=====

Auteur en bouwjaar orgel : niet bekend (instrument niet gesigneerd)

Naar ons mondeling medegedeeld werd zou het instrument geheel
of gedeeltelijk van Stevens zijn en dateren van omstreeks 1915.

Onderhoud : Fa. Pels / Herselt

INSTRUMENT

Dispositie : .

Ped. : sousbasse 16/G.O. : fourniture 4 tuyau, montre 8, bourdon 8,
viole de gambe, flûte 4, prestant 4, flûte ouverte 4, bourdon 16/
reciet : salicional 8, voix celeste 8.

Ped. -G.O.

manuaalomvang : C-g'' '

pedaalomvang : C -f '

Pijpwerk :

- is met metaalverniss beschilderd geweest

- pijpwerk uit 2^e helft 19e eeuw :

bourdon 16

bourdon 8

fluit 4 (met roeren, behalve de bas; de bovenste conisch)

enkele in de prestanten

voix celeste

Windladen :

sleepladen ; er is doorspraak

Klaviatuur :

ingebouwd in prospectzijde

Windvoorziening : magazijnbalg.

ORGELKAST

Er is geen front, alleen een antependium waarop pijpen geschilderd zijn.
Stuntelige kast uit grenen planchetten.

HUIDIGE TOESTAND

Het instrument is normaal bespeelbaar

Datum prospectie : juli 1974

HUMBEEK

St-Rumoldus

=====

Auteur instrument : (opschrift) "Alfons Joris, kerkorgelbouwer, Hasselt."

Bouwjaar : ± 1956

Onderhoud : Fa. Aerts & Castrel / Duffel

INSTRUMENT

Dispositie : .

groot orgel	reciet	pedaal
bourdon 16	nachthoorn 8	subas 16
bourdon 8	salicionaal 8	
monter 8	octaaf 2	
octaaf 4	woudfluit 4	
mixtuur 2-3r	kwint 2 2/3	
doublet 2		
Trompet 8		
g.o. + rec.		
g.o. + ped.		
rec. + ped.		
hoog oct. rec.		
hoogoct. g.o.		
tremolo		

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-f'

ARCHIVALIA

"Lijst der nieuwe orgels en grote herstellingen door het huis
Stevens - Vermeersch te Duffel tot 1902." (afschrift in bezit
van Dhr. G. Potvlieghe.)

vermelding "Humbeek"

(Slaande op een voormalig orgel, waarvan niets is overgebleven.)

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : normaal
- meubel : in verval, houtwerk vermolmd

datum prospektie : oktober 1974.

KAMPENHOUT

O. L. Vrouw

=====

Op het doksaal bevindt zich een gedeelde orgelkast met een neo-gotische vormgeving, doch waarvan het binnenwerk een grote kwantiteit waardevolle oude elementen bevat. Over de bouwer en de herkomst van het oude materiaal is niets bekend.

Enkele van de prestantpijpen (vroegere frontpijpen) dragen een typische versiering. Dhr. G. Potvlieghe deelde ons mede dat een identieke versiering reeds eerder werd aangetroffen op pijpwerk van Le Royer, uit de 2^e helft van de 17^e eeuw.

INSTRUMENT

Dispositie :

Gr. org.

cornet 5r (ab cis')
montre 8
flûte harmonique 8
prestant 4
fourniture
trompette bas 8

Reciet

voix celeste 8
melophon 8
dolce 8
voix humaine 8

bourdon 16
viol de gambe 8
bourdon 8
doublette 2
trompette sup 8 (ab cis')

bourdon 8
flûte 4

Pedaal

bourdon 16
bombarde sup 16 (sic)

manuaalkoppeling
zweltrede reciet
pedaalkoppeling

manuaalomvang : C-g''
pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk :

- overall werden kernprikken aangebracht

- Gr.org. :

cornet : 4 rangen; niet-homogeen pijpwerk (~~sommige zijn met bolus,~~
andere met behulp van krijtlijm gesoldeerd);

gedeelde lade, in origine 24 cancellen, aan het oude laadje
zijn in het midden 7 cancellen bijgemaakt.

bourdon 16 : houten en metalen pijpen zijn nieuw

montre 8 : grotendeels pijpen van een oud 8'-front (eind 17° of begin
18° eeuw); lood, zijn met tinfoolie belegd geweest; de
grootste zijn nu gekropt; met krijtlijm beschilderd; breed
gelabieerd; er is hier en daar slecht soldeerwerk (recent)
verricht.

gambe 8 : nieuw

flûte harm. 8 : oud pijpwerk (in de stijl van A. Rochet), dat uitgelengd
is en overblazend gemaakt, de opsneden zijn verlaagd;
volgens inscripties misschien van een nasard afkomstig.

bourdon 8 : oud, dikwandig lood, met krijtlijm beschilderd; de bas
(eiken pijpen) is in de voet van de kast geplaatst.

prestant 4 : eveneens oude frontpijpen; zeer dikke voeten; lichte over-
lengte; met krijtlijm beschilderd;
boven het bovenlabium is een ⁰000 als versiering ingedrukt

doublette 2 : oud

fourniture : oud

cymbale : open plaats voor 2 rangen, pijpwerk verdwenen

trompet 8 : 12 pijpen met eiken koppen (Rochet-stijl); brede ronde
lepels, met nog originele tongen

open plaats, : gedeelde sleep; mogelijks stond hier vroeger de voix
humaine (die zich nu op het reciet bevindt) of misschien
een clairon

- Reciet :

open plaats : verdwenen register

bourdon 8 : oud, bas in eik; (Rochet-stijl)

strijker : oude prestantpijpen die uitgelengd zijn

strijker : eveneens samengesteld uit oud pijpwerk

fluit 4 : 7 laagste gedekt, verder met wijde roeren en dicht-gesoldeerd,

+ 12 hoogste open; dikwandig lood

verdwenen reg. : voorheen 2'

verdwenen reg. : voorheen ?

verdwenen reg. : voorheen fourriture; plaats nu bezet door een

strijker met snijbaarden

voix humaine : tinnen bekers; originele tongen, nu belederd; stijl

van Rochet.

Windladen :

- er is geen doorspraak, doch de beledering is doorprikt

- Gr.Org.-lade :

oud; gedeeld; ook de voorlagen zijn oud; het raam is verbonden

met zwaluwstaarten; gespijkerde + gedeeltelijk geschroefde stolken;

op de lade zijn 54 boringen, doch de roosters wijzen op 48 cancellen (misschien waren er nog enkele loze cancellen die achteraf sprekend gemaakt zijn);

de kleppen zijn gelijkmd; er zijn 6 ventielen bij gebracht; de pulpeten zijn verplaatst. Geen inscripties meer : ventielkast beplakt.

- Reciet-lade :

oud; 8 slepen, waarvan de laatste gedeeld; moet in origine met een stekersmekaniek geweest zijn;

niet beplakt : er zijn nog sporen van een onleesbaar geworden naamplaatje.

Klaviatuur :

- ingebouwd in de zijkant van de rechtse kast (vanuit de kerk gezien)
- er zijn oudere elementen in verwerkt

Traktuur :

- de traktuur van het Gr.Org. is gedeeltelijk oud; ook in de pedaal-traktuur is een oud wellenbord verwerkt
- de registerwalsen zijn oud

Windvoorziening :

- in het Gr.Org. bevindt zich een gedeeltelijk oude balg (omgebouwd)

ORGELKAST

Gedeelde kast in neo-gotische stijl. De zijpanelen zijn ramen, met metalen gaas bespannen.

In de linkse kast bevindt zich alleen een grote magazijnbalg en de bombarde 16.

HUIDIGE TOESTAND

Instrument en meubel : in verval
onderhoud : geen meer

datum prospectie : november 1974.

KAPELLE-OP-DEN-BOS

St-Niklaas

=====

Auteur instrument : Fa. Joris / Hasselt

Bouwjaar : 1944

Onderhoud : Fa. Aerts & Castrel / Duffel

INSTRUMENT

Dispositie : bourdon 16 (c°-g" ')

bourdon 8

monter 8

fluit 8

gamba 8

trompet 8

prestant 4

piccolo 2

vulwerk (gereserveerd)

oktrafkoppeling

tremulant

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C - f' (aangehangen)

Het orgel is een samenraapsel van diverse elementen, waaronder enig
ouder pijpwerk (de hoogste van de bourdons 16 en 8, en gedeelten van
de prestant 4)

Vrije opstelling

ARCHIVALIA

Volgende archiefttekst werd ons ter hand gesteld door Dhr. G. Potvlieghe
"Kapelle-Op-Den-Bos (St-Niklaaskerk), R.A.-Bruss.; K.A.2721;
Dec.1936, p.146 :

Item brengt den ~~rendant~~ noch voor uytgeef de somme van 472 gl. 10 st.
die hij betaelt heeft aan S. Boutuin, meester orgelenmaeker, over ende
in dese kerke gestelt ende gemaekt te hebben een orghel, uit wysens de
quittantie daer van synde in date 5 september 1763."

LITERATUUR

1) C. Theys : "Geschiedenis van Kapelle-Op-Den-Bos", p.83 :

"In 1762 werd door Sr. Benteun, orgelmaker, op kosten van de kerk
een orgel geplaatst, voor de som van 472 g. 10 st. (over
orgelblazer)

In 1914 werd het orgel, samen met al wat er in de kerk was, verbrand.

In 1944 kwam er een nieuw orgel van de Fa. Joris / Hasselt.

2) Muyldermans : "Eenige notas nopens Capellen-Op-Den-Bosch", in
Eigen Schoon en De Erabander IX, 1927, p.208.

3) E.G.J. Grégoir : "Historique ...", Anvers 1865, p.207 :

"VERMEERSCH (Henri), à Duffel, s'associa à M. Th.Smed en 1839.

Voici les orgues de M. Vermeersch, construits depuis 1853, année
qu'il succéda à M.Smed :

(o.a.) Capellen-au-Bois, un orgue à 2 clav.;"

4) "Lijst der nieuwe orgels en grote herstellingen door het huis
Stevens-Vermeersch te Duffel tot 1902"

(afschrift, ons ter inzage gegeven door Dhr. G. Potvlieghe)

Vermelding : Capellen-op-den-Bos

Het is nl. te Kapelle-op-den-Bos dat Henri Vermeersch, tijdens zijn
werkzaamheden aan het orgel, Petrus Stevens leerde kennen. Deze zou
zijn schoonzoon worden en later het bedrijf verder zetten onder naam
"Huis Stevens-Vermeersch".

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval.

meubel : in verval

onderhoud : regelmatig

datum prospectie : november 1974.

- cornet 5r : lade + grootste deel van het pijpwerk : Van Peteghem
- montre 8 : ouder pijpwerk (Van Peteghem ?), verlengd door P.H. Anneessens en later
- dulciana 16 : volledig in grenen
- prestant 4 : ouder pijpwerk (Van Peteghem, begin 18° eeuw),
uitgelengd
- bourdon 8 : vroeg - 18° eeuws, kortere voeten, baspijpen
in eik.
- fluit 4 : " " " , Van Peteghem, "
- doublette 2 : 17° eeuws pijpwerk, uitgelengd door P.H.
Anneessens
- fourniture 3r : V. Peteghem of ouder, uitgelengd, hoogste
koor nieuw, vermoedelijk 4r ten tijde van
Van Peteghem (furniture+cymbale ?)
op een nevenlaadje 6r (niet van P.H. Anneessens, doch voor dit doel gebruikt)
- bombarde 16 : groot gedeelte V. Peteghem, gedeelte sleep
kleinste pijpen hebben tinnen bekers, met
blikken onderstukken, bij de bas bekers in
grenen, de tongen zijn beleerd
(tongwerk, bas clairon 4 + disk. 8' ?) : gedeeld, verdwenen
- trompet 8 : Van Peteghem, hoogste P.H. Anneessens
tinnen bekers, blikken onderstukken, beleerde
tongen,
- tuba (14 pijpen in pedaal) : zeer wijde trompet P.H. Anneessens
- bombarde bas : in grenen, P.H. Anneessens.
- dulciana bas : wijde 16'-fluit

Windlade :

- 18^e eeuwse lade, chromatisch, met uitbreiding van P.H. Anneessens (4
cancellen, meerdere voorzien, doch niet aangesloten)
- lade voor bas (bombarde, tuba en dulciana) : P.H. Ann. , eiken kleppen
- beledering dichtgemaakt, wel windverlies
- geschroefde pijpenstokken
- gelijmde kleppen
- geen inscripties

Klaviatuur :

- klavier ingebouwd in de zijwand
- origineel klavier, met cellulofde belegd (Aerts), bakstukken met
mahoniehout belegd, toetsen in wit hout (vermolmd)
- pedaal : origineel, recht, raam in eik, toetsen in bleek hout en van
messingbeslag voorzien.
- oude registerknoppen en -stokken (18^e eeuws), verlengd met kastanjehouten
stokken

Traktuur :

wellenbord : in eik, origineel, liggend

ijzeren welarmpjes (vernieuwd met fabrieksprodukten)

pedaalwellenbord : in eik, welarmpjes (id.)

abstracten : gedeeltelijk nieuw, regelbaar (plastiekjes ; functioneren niet soepel)

Windvoorziening :

- nieuw magazijnbalg
 - tremulant nieuw(- Aerts -)
 - de oude windkanalen zijn gedeeltelijk in onbruik geraakt door het plaatsen
van de nieuwe blaasbalg (liggen in de orgelkast)
 - loden conducten, origineel
-

ORGELKAST

Bestaat uit oude gedeelten van lambrisering en kasten ; samenraapsel van verschillende oude onderdelen.

Slechts het middenveld is sprekend.

In de balustrade : schijnfrontje met houten pijpen.

Eiken-imitatie op de kast : door een schilder uit Halle (1963)

ARCHIVALIA : transformatievoorstellen uit 1962

1) B. Pels-D'Hondt/Herselt

A) - vervangen pedaal

- plaatsen van een nieuwe pneumatische windlade voor een pedaal van 27 tonen (voorzien : dulciana 16 en subbas 16)
- blaasbalg vernieuwen
- bombarde 16 en tuba 8 zouden vervallen

B) - vervangen van het klavier

- winkelhaken vernieuwen
- enkele beschadigde pijpen vervangen

2) Fa. Aerts & Castrel / Duffel

- voetklavier vervangen door een nieuw
- nieuwe blaasbalg met rolregulator
- nieuwe "Meidinger"-ventilator
(de oude blaasbalg + ventilator bevinden zich nog in de orgelkast)
- windkanalen vernieuwen
- frontpijpen afschuren (met aluminiumverf beschilderd)

- windladen openmaken en reinigen ; winddicht maken
 - welarmpjes vervangen en pulpeten vernieuwen
 - + geluidsdemping (is met glaswol en vilt uitgevoerd)
 - klavier beleggen met elfenit ; nieuwe registerplaatjes in kunststof
 - bij de fournitue 1 rang bijplaatsen
 - (bij de fournitue werd 1 rang (hoogste koor) bijgeplaatst, de rest is nog afgesloten)
-

HUIDIGE TOESTAND

- de grenen pijpen zijn grotendeels vermolmd
 - het instrument is bespeelbaar doch de bassen spreken slecht of niet meer aan ; er is slecht gestemd. Beginnend verval.
 - meubel : normaal ; afschilferende verf (eikimitatie)
 - onderhoud : in 1969 werd het instrument opnieuw gekuist en geregeld door Aerts & Castrel. Sindsdien is er niets meer gebeurd.
-

datum prospektie : juni 1974

KOBBE GEM

Sint-Gaugericus

Auteur : P.J. (?) De Volder (Brussel)

Bouwjaar : 1815 (?)

Onderhoud : geen

INSTRUMENT

Dispositie : Cornet 5 r. sup. (2 hoogste koren verdwenen)

Montre 8' sup.

Prestant 4'

Bourdon 8'

Flûte ouverte 4' (wijde fluit ; gedeeltelijk in hout)

Flûte 4' (gedekt met roeren en conisch)

Doublette 2' (C-c' : prestantmensuur ; vanaf cis' : conische fluit)

Trompette 8' bas (registertrekker geblokkeerd)

Trompette 8' sup.

Clairon 4' bas (het pijpwerk is van de lade afgenomen en ligt
onderaan in de voet van de kast gegooïd ;
registertrekker gebokkeerd.)

Manuaalomvang : C-f'''

Pedaalomvang : C-c° : het oorspronkelijke kistpedaaltje (à la française)
werd van de orgelkast verwijderd, en ligt in de voet van
de orgelkast bij het pijpwerk van de Clairon 4' gegooïd .

Pijpwerk : origineel

vervuld en beschadigd : stemsleuven algemeen.

In het front is geplaatst : de prestant 4' en de montre 8' sup.

De tongwerken en vooral de Clairon 4' zijn zwaar beschadigd.

Windlade: origineel

doorspraak vastgesteld.

geen inscripties gevonden.

Klaviatuur : oorspronkelijk, ook het pedaaltje ; opgesteld aan de zijkant der orgelkast ; het instrument is nochtans niet in de balustrade geplaatst.

Traktuur : toets- en registertraktuur zijn ongewijzigd.

De traktuur van het manuaal loopt over een liggend walsraam.

Eiken abstrakten.

Behalve het pedaalklavier zelf, bleef ook het wellenbord en de abstrakten bewaard.

Windvoorziening : originele magazijnbalg uit eiken en grenen gemaakt met 5 binnenwaartse plooiën en 4 buitenwaartse. De blaasbalg is geplaatst in de voet van de orgelkast.

De oorspronkelijke bediening geschiedde met een handpomp, thans is er een electro-ventilator geplaatst.

ORGELKAST

Origineel bewaard gebleven, op enkele beschadigingen na aan de rugzijde.

Een van de zeldzame archaïserende orgelkasten van De Volder. Vormt een goed geheel met het doksaal.

LITERATUUR

Bron van Auteurschap : J. Spanhove, msc. in "De Galm", 16-1-1965 (ook in eigen Schoon en De Brabander (Brussel, 47 (1964), p. 433-437)

Dateert van 1815 ? Spanhove is niet duidelijk, en schrijft o. m. " De kerk bezit een klein orgel, dat door een groter komt vervangen te worden door De Volder, orgelmaker te Brussel".

Ter pastorijs werden geen archivalia aangetroffen.

HUIDIGE TOESTAND

meubel : begin van verval

instrument : in verval

Datum prospectie : februari 1973.

LEERBEEK

ST. -Pieter

=====

Auteur instrument : niet met zekerheid bekend.

In " De orgelkunst in de Nederlanden " van Fl. Peeters en M. A. Vente (Mercatorfonds, Antwerpen 1971) werd op p. 194 als onderschrift bij de foto van dit orgel door Gh. Dervaux-Van Ursel (eindredactie G. Peeters) het auteurschap van Nicolas II le Royer als een zekerheid bestempeld, wat zeker niet in de bedoeling lag van Gh. Potvlieghe, die in zijn studie en tekst in het hoger vermelde werk het orgel slechts vermoedelijk aan deze bouwer toeschreef, te oordelen naar de constructie-eigenschappen.

Eveneens werd in het onderschrift bij de foto het instrument vermeld als zijnde een één-klaviers-orgel, waar het in feite over een twee-klaviers-orgel gaat met een positief, geheel ingesloten in de voet van de orgelkast.

Bouwjaar : orgelkast en alleroudste gedeelten van het binnenwerk : 1648

Door sommigen wordt beweerd dat het orgel afkomstig zou zijn van " De Woestijn" Te Gooik.

Auteurs transformaties : o. m. P. H. Anneessens en later T. Boeckx zouden aan dit instrument gewerkt hebben (medegedeeld door de heer Gh. Potvlieghe)

Duidelijk nawijsbaar is een grondige verbouwing in de 18^e eeuw : auteur onbekend.

INSTRUMENT

Dis positie :

Hoofdwerk

X(leeg gat)

bourdon 8

flûte 4

nazard 3

X (leeg)

X id.

trompette bas

montre 8

prestant 4

doublette 2

X (leeg)

X id.

X id.

trompette 8 sup.

Onderwerk

X (leeg)

bourdon 8

doublette 2

X (leeg)

X id.

fluit 4

manuaalomvang : C-g" ' (was naar de 18° eeuwse laden te oordelen C-D-d" ')
pedaal : geen

Pijpwerk :

- stemsleuven en expressions, slecht gestemd
- beschilderd, verminkt -(slecht gesoldeerd)-
- het oudste pijpwerk is 17° eeuws ; uitbreiding in 18° eeuw
- een gedeelte van de middenbundel van het front is niet meer aangesloten.
- het front is iets uitgelengd, met een kleine overlengte.

-hoofdwerk :

montre 8 : spreekt vanaf c° in het front ; groot-oktaaf daarachter opgesteld, in grenen, rolbaarden, de 4 hoogste pijpen uitgelengd.

bourdon 8 : 17° eeuws, verschuifbare hoeden, roeren vanaf c', de 5 hoogste bijgeplaatst (18 ° e.)

prestant 4 : in de bas enkele nieuwere pijpen

Klaviatuur :

- losstaand, nieuw (20° eeuws)
- in huidige toestand bedoeld voor een klavier van 50 toetsen
- oude registerplaatjes overschilderd

Traktuur :

- wellenborden :

hoofdwerk : oud, originele wellen vervangen door ijzeren, oude dokken zijn nog te zien. .

onderwerk ; 18° eeuws : stekersmechaniek, ijzeren wellen

- registratuur : 18° eeuws, een gedeelte van de registerstokken + knoppen bevindt zich in de voet van de orgelkast.

Windvoorziening :

- grenen magazijnbalg, eind 19° eeuw, lek
- windkanalen gedeeltelijk oud.

ORGELKAST

- Originele 6-voetskast uit 1648 (datum vermeld in een schelp)
- verdiept (oorspronkelijk 65 cm diep, uitwendig)
- zijwand gedeeltelijk origineel, rest 18° eeuws
- deuren van achterwand gedeeltelijk 17° eeuws ; rest (sommige grenen gedeelten) in 18° eeuw heraangepast.
- in de deuren van de voet werd ajourwerk uitgezaagd in de panelen, evenals boven het klavier (misschien in de 18° eeuw aangebracht ?)
- kast beschilderd met bruine verf .

LITERATUUR

Inventaire des objets d'Art. Arr. Bruxelles. Brux. 1904 :

" LEERBEEK : buffet d'orgue ; XVII° siècle. Louis XIII "

HUIDIGE TOESTAND

- instrument in verval, onbespeelbaar
- meubel in verval
- geen onderhoud meer

Datum prospectie : juli 1974.

LEMBEEK

Sint-Veronus

=====

Auteur oorspronkelijk instrument : P. J. De Volder/Brussel

Bouwjaar : 1830

Auteur totale transformatie : Fa. H. Laureys / Ledeberg, 1961

Onderhoud : Fa. Laureys (Zn.) / Semmerzake

INSTRUMENT

Dispositie :

Zwelwerk - principaal 8, salicionaal 8, bourdon 8, roerfluit 4
nazaard 2 2/3, cimbels 1'2r, woudfluit 2, tremolo

Gr.Orgel - bourdon 16, monter 8, harm.fluit 8, prestant 4, zwegel 2,
mixtuur 2'3r, trompet 8

Pedaal - subbas 16, bas 8, octaaf 8, koraal 4

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk : - monter 8, trompet 8 en cimbels zijn volledig nieuw
- de rest is een mengeling van ouder pijpwerk : er zijn
oude gedeelten van +/- 1830-1870 en er is pijpwerk van
omstreeks 1900.
- getransformeerd : de opsneden zijn gewijzigd
- onder het houten pijpwerk bevinden zich nog eiken pijpen
- er zijn stemsleuven en expressions aangebracht

Windladen : - 2 oudere windladen van 2° helft van de 19° eeuw
- de hoofdwerklade heeft 8 slepen, waarvan 1 gedeeld
de zwelwerklade heeft 7 slepen,
- de pijpstokken zijn geschroefd
- de kleppenkast werd vernieuwd; grenen kleppen, in pin

Klaviatuur : losstaande speeltafel van Amerikaans model (straal-
vormige manualen en pedaal.

Traktuur : - electrisch ; registertraktuur elektropneumatisch

Windvoorziening :
- magazijnbalg van + 1900

ORGELKAST

Geen orgelkast : vrije opstelling

LITERATUUR

E.G.J. Grégoir : "Historique de la facture et des factures d'orgues"
Anvers 1865

p. 93, vermeldt op de werklijst van Pierre Jean De Volder

"Lembeek en 1830, construit un orgue à 2 claviers et 22 jeux".

ARCHIVALIA

Enkele medegedeelde gegevens :

De uitvoeringsprijs van de Firma Laureys bedroeg 239 500 fr. (laagste
aanbod) De Firma's Delmotte en Dhondt schreven ook in, doch deze
voorzagen 3 nieuwe windladen.

Verdere dokumentatie :

Het resolutieboek der kerkfabriek (begonnen omstreeks 1890) bevat inlichtingen aangaande de aanbesteding van de herstellingswerken in 1961 : het werd niet volledig onderzocht op verzoek van E.H. Pastoor.

HUIDIGE TOESTAND

instrument : in slechte staat

datum prospectie : juli 1974

LIEDEKERKE

St-Niklaas

=====

Auteur instrument : "Van Bever Frères

Amiens et Bruxelles"

Bouwjaar : 1907

Onderhoud : Salomon Eyckmans / Brussel

INSTRUMENT

Dispositie :

pedaal	Gr.Org.	Recit
soubasse 16	bourdon 16	cor de nuit 8
flûte 8	montre 8	salicional 8
violoncelle 8	flûte harmon. 8	voix céleste 8
	gambe 8	flûte octav. 4
(ped.=afgeleid	bourdon 8	octavin 2
van G.O.)	prestant 4	trompette 8
	fourniture	basson-hautbois 8
		(voix humaine gereserveerd)

tirasse grand orgue

tirasse recit

copula

combinatie recit (werkt op half-getrokken registerknoppen)

expression (zweltrede)

tremolo recit

vaste combinaties : p, mf, f, afsteller

manuaalomvang : C-g'''

pedaalomvang : C-f'

Het instrument is integraal van Van Bever; alleen in de cor de nuit

(recit) bevindt zich nog ouder pijpwerk, van Van Peteghem

Gedeelde neo-gotische orgelkast.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Ghislain Potvlieghe : "lijst van werken van de orgelbouwers Van Bever die dateren tussen de jaren 1880 en 1916", in De Prestant XIe jg., p. 71 : vermelding : "-Liedekerke, parochie (nieuwbouw)"
- 2) G. Potvlieghe in Nationaal Biografisch Woordenboek, V; Brussel 1972, onder "BEVER, Salomon van," : op de werkljst van deze orgelmaker wordt vermeld : "Liedekerke, 1907".

ARCHIVALIA.

Volgende brief bevindt zich in het archief van de kerk te Denderleeuw (archief onderzocht door G. Potvlieghe) :

Correspondentie en project van Van Peteghem. (1767-1768)

Mynheer den pastoor,

hier neffens de 2 projecten, dat van liedekercke is van 700 gulden, ende dat van herpe van 850 gulden sonder den Echo die daer naer bestet is ; voor de somme van 100 gulden alles courant, maeckende t'saemen 950 gulden, indien UE. Eerw. beliest dat ick naer Paesschen eens overkomme naer denderleeuw, om UE. van alles beter explicatie te geven hebt maer te gebieden, ende blyve met alle veneratie.

Myn heer den Pastoor

UE ootm. Dienaer

P. Van Peteghem

Gendt den 3 april 1767

(op de rug):

Aen den Eerw. Heer

Myn heer Van zeebroeck

Pastor van denderleeuw

tot

Denderleeuw

de orgel van Erpe bestaet in de volgende registers, ende het
clawier a 50 touschen.

1. Prestant 4 voedt
2. Bourdon 8 voedt
3. Cornet a 5 pypen
4. Flutte 4 voedt
5. Doublet 2 voedt
6. Nazar 3 voedt
7. Tierce
8. Fournitur a 2 pypen
9. Cimbale a 2 pypen
10. Larigo
11. Trompet bas 8 voedt gesneden
12. Trompet superius
13. Clairon bas 4 voedt gesneden
14. Crombooren superius
15. Trambelant
16. Rossignol, et ventille

Item eenen Echo met een clawier van 26 touchen met de volgende
registers.

1. Prestant
 2. Bourdon
 3. Nazar
 4. Sexquialtera a 2 pypen
-

De orgel van liedekercke bestaet in de volgende registers, ende het
clawier in 48 touschen.

1. Prestant 4 voedt
2. Bourdon 8 voedt
3. Cornet a 5 pypen
4. Flutte 4 voedt
5. Doublet 2 voedt
6. Nazar 3 voedt
7. Tierce 2 voedt synde E ci mi van doublet
8. Fournitur a 3 pypen
9. Trompet bas 8 voedt gesneden
10. Trompet superius
11. Trambelant
12. Rossignol, & Ventille

HUIDIGE TOESTAND

- instrument en meubel : goed
- onderhoud : normaal

datum prospektie : oktober 1974

LONDERZEEL

St-Kristoffel

=====

Auteur instrument : Jan Mattheesens, Mechelen

+ 1716

Uitgebreide ombouw : Th. Smet-Van Tienen / Duffel, 1835 ; o.m. toevoeging
van een rugwerk.

Transformatie : Fa. Loncke / Esen, 1950 (o.m. electrificatie .)

Onderhoud : Fa. Stevens / Duffel.

INSTRUMENT.

Uit de beschrijving door de Fa. Loncke van de uit te voeren
werken : Dispositie en samenstelling van de verschillende stemmen :

" Pedaal

gedektbas 16 : uit oude bd. 16, grondig hersteld

oktaafbas 8 : transmissie van wilgenpijp 8

gedekt 8 : uit 1° + 12 pijpen van oude bd. 16

fluit 4 : uit 3° + 12 pijpen van oude bd 16

Hoofdwerk

prestant 8 : frontpijpen herbouwd, hersteld + 2 nieuwe pijpen

basviool 8 : violadi gamba naar breder mensuur omgebouwd

holpijp 8 : van het oud orgel, volledig hersteld + 2 nieuwe pijpen

oktaaf 4 : id.

fluit 4 : id.

zwegel 2 : id.

vulwerk 3k: volledig nieuw, 168 pijpen in spotted (50% tin)

trompet 8 : (voorlopig van het oud orgel + 2 nieuwe pijpen)

Positief

gedekt 8 : van het oud orgel, volledig hersteld + 2 nieuwe pijpen

trompet 8 : (regaal) id.

fluit 4 : id.

wilgenpijp 8 : nieuw spel, 18 pijpen in zink, 38 in spotted

oktaaf 2 : van het oud orgel, volledig hersteld + 2 nieuwe p.

nazard $2 \frac{2}{3}$: van oude veldfluit, omgebouwd + 10-tal nieuwe p.

cymbelstem 2k : van oude fournitue + nieuwe pijpen

manuaalomvang : C-g '''

pedaalomvang : C-f '

elektrische koppelingen , bijspelen en kombinaties

Pijpwerk :

- de oude frontpijpen waren in origine met krijtlijm gesoldeerd ;

later werden baarden bijgesoldeerd

- de gedektbas 16 is buiten de kast geplaatst

- hoofdwerk :

monter 8 : middenbundel vernieuwd, rest oud ; binnenpijpwerk

is 18° eeuws, gotische labiumvorm, ingecirkeld

viola : vernieuwd

prestant 4 : eveneens met gotische labiumvorm ; oud.

bourdon 8 : begin 18° eeuws

diskant van prestant 8

fluit 4 : bas gedekt, rest in flesvorm ; Smet

zwegel 2 : 18° eeuws

fourniture

enkele gedichte slepen

trompet : Smet , of nog ouder

- de houten pijpen zijn in eik, nieuwe voorlagen en voeten

- zwelwerk :

wilgenpijp

gedekt 8 : oud

fluit 4 : oud

oktaaf 2 : oud

nazard 2 2/3 : oud, bas gedekt, dan flesvorm, hoogste conisch ; Smet .

cymbel 2r : Smet-pijpwerk + eveneens 18^e eeuwse pijpw. (breder gelabieerd)

trompet : is oude kromhoorn, van stemringen voorzien ;

tinnen bekens ; conische stukken in lood ; is in bas trompet

- in het front van het nog aanwezige rugwerk-prospekt zitten oude
pijpen van de prestant 4 (nu buiten gebruik); alles van Smet.

Windladen :

- in het bestek van de Fa. Loncke is sprake van nieuwe windladen
- de hoofdwerkklade is gedeeltelijk oud, doch grondig verbouwd
- de zwelwerkklade is nieuw, en in gedeelde vorm gemaakt.

Klaviatuur :

- nu in vrijstaande speeltafel gebouwd terzijde van de hoofdwerkkast.
- vóór 1835 (verbouwing van Smet) was het klavier aan de achterzijde
aan beide zijden bevinden zich daar 8 reg. -gaten + 1 terzijde -onder
- Smet verplaatste het klavier naar de prospectzijde ; in de frontzijde
van het hoofdwerk bevinden zich zowel links als rechts 7 (H. W.) + 4 (R. W.)
registergaten

Traktuur & Windvoorziening : nieuw

ORGELKAST

Het orgel bestond in origine alleen uit een hoofdwerkkast. De rugwerkkast in de balustrade werd bijgeplaatst door Smet . De rugwerkkast is nu leeg en de rugwand ervan is tegen het front aangebracht.

Het dak van de H. W. -kast is beschadigd ; de rugwand is verzaagd.

De uitbreidingen aan beide zijden van de H. W. -kast in open opstelling dateren van 1950.

BIBLIOGRAFIE

1) E. G. J. Grégoir : " Historique ... ", Anvers 1865 ; p. 169 :

" SMET - VAN TIENEN (Théodore), à Duffel... orgues construits par ce facteur : (o. a.) ; 1835, un orgue à Londerzeel, ... "

2) A. Deschrevel : "Overzicht van de orgels gebouwd door wijlen Jozef Loncke", in de Prestant VIII ° jrg., p. 58-60 :

"-1950 : Londerzeel , S. Christoffel, ombouw , 18sp., 2kl., ped. "

3)E. Van Autenboer : " Enkele gegevens over orgelmaker Jan Mattheesens", in De Prestant, XIV° jg., p. 84 :

" Het orgel dat hij te Londerzeel plaatste zou hem evenwel heel wat last en moeilijkheden berokkenen. Op 17 oktober 1716 stelden pastoor, meier en schepenen van de parochie en heerlijkheid Londerzeel Daneel Lowys van den Driessche, " substituyt griffier" van de parochie en Frans de Keersmaecker, burgemeester, aan om in hun naam te Mechelen of elders op te treden tegen Jan Matheesens en een transactie of akkoord met hem te sluiten. Op 19 oktober d. a. v. werd voor notaris een overeenkomst gesloten. Het orgel door Jan Matheesens in Londerzeel geplaatst, zou er blijven voor de "penninghe ende een cleyne orghel" die hij had ontvangen.

Noch de orgelmaker, noch de regeerders van de kerk zouden iets meer
mogen eisen.

(A. M. , Acten not. M. Jacobs, 1714- 19)

HUIDIGE TOESTAND

- instrument normaal bespeelbaar
 - meubel : gedeeltelijk getransformeerd ; in verval
 - onderhoud : + regelmatig
-

datum prospectie : oktober 1974

LONDERZEEL (St-Jozef)

St-Jozef

=====

Auteur instrument : Jos Stevens / Duffel

Bouwjaar : 1896

Auteur herstelling : Fa. Aerts & Castrel / Duffel, ± 1965

INSTRUMENT

Dispositie :

De nederlandstalige registerbenamingen zijn van Aerts & Castrel, die ook o.m. op het reciet een spel door een nieuwe octaaf 2 vervangen.

Ped.	Reciet	Groot Org.	P + I
subbas 16	fluit 8	bourdon 16	P. + II
fluit 8	wilgenpijp 8	monter 8	I + II
	zweving 8	fluit 8	
	fluit 4	gamba 8	
	octaaf 2	bourdon 8	zweltrede
	hobo 8	prestant 4	
		kwint 2 2/3	tremelo
		zwegel 2	forte
		mixtuur 3r	tutti

manuaalomvang : C-g'' '

pedaalomvang : C-f'

Het instrument is integraal van Stevens.

ARCHIVALIA

- 1) archief ter pastorie : "Resolutieboek van de kerkfabriek",
(vanaf 1870) :

"Plechtige inhuldiging van het nieuwe orgel.

De orgelmaker Jozef Stevens maakte een bestek van een orgel

met 2 claviers en pedale séparée, het 1° clavier of groot orgel had 9 spelen, het 2° clavier of klein orgel 6 spelen, het voet-clavier 2 spelen verder 3 verbindingspedalen, expression enz. Het maken en plaatsen zou 7.900 F. kosten zonder orgelkas. De Heer Tinel werd gelast door het bisdom om de beschrijving der orgel te onderzoeken, hij deed enige aanmerkingen die een verhoging van prijs (533 F. te samen) veroorzaakten; de orgelkas werd aangenomen voor 800 F. zodat het hele orgel kost : 9.235 F. De plechtige inhuldiging heeft plaats gehad op donderdag 7 mei 1896 om 2 uur. A. De Boeck organist en leraar bij het Koninklijk Conservatorium te Brussel & O. Depuydt, organist der metropolitane kerk van den H. Romuldus te Mechelen hebben ter dier gelegenheid het orgel bespeeld. De E.E.H.H. Dekens van Londerzeel, Lennick, (Puurs was belet) vele pastoors en onderpastoors, vrienden en geburen van den pastoor hebben dit feest met hunne tegenwoordigheid opgeluisterd.

Ed. Celis past

2) Werklijsten der orgelbouwers Stevens (afschrift in bezit van de heer G. Potvlieghe, die het ons welwillend ter inzage gaf) :
"Huis P. Stevens-Vermeersch"
Londerzeel H. Jozef (1896), gebouwd door Jozef Stevens
(verder nogmaals vermeld) : "Londerzeel St-Jozef 20 " (20 Reg. ?)

HUIDIGE TOESTAND

- instrument en meubel : normaal

datum prospektie : oktober 1974

MACHELEN

St-Gertrudis

=====

Auteur instrument : G. D'Hondt

Bouwjaar : 1953

Er is sporadisch pijpwerk van het vorig orgel (1901 ?) verwerkt.

INSTRUMENT

Dispositie :

pedaal	manuaal I	manuaal II
subbas 16	bourdon 16	roerfluit 8
fluitbas 8	prestant 8	salicionaal 8
gedekt 8	fluit 8	zweving 8
koraalfluit 4	gemshoorn 8	dolce 8
P. + I	principaal 4	fluit 4
P + II	oktaaf 2	nachthoorn 2
P. + II 4'	mixtuur 3 st	sesquialter 2 st
	trompet 8	cymbel 3 st
	klaroen 4	hobo 8
	I + II	II + II 16'
	I + II 16'	tremolo
	I + II 4'	

vaste en vrije comb.

zwellkast II

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-f'

Traktuur, etc. : elektro-pneumatisch

ORGELKAST

Gedeelde orgelkast in neo-gotische stijl. De kast is ouder dan het instrument. Ze draagt het opschrift :

"DONO DONAVIT

M. J. Van Ermen (?)

1901".

ARCHIVALIA

Volgende archiefteksten werden ons ter hand gesteld door Dhr. G.

Potvlieghe :

R. A. Bruss. K. A. Machelen nr. 25 077

"Item betaelt aen morchtermans acht en twintig gulden veerthien stuyvers voor vier jaren stelen der orgel a seven gulden sjaers en veerthien stuyvers extra dico 28-14-0

(reken. versch. in 1797)

nr. 25075 : "Item betalt aen CM. Faeymaens twee en veertigh gulden voor ses jaeren de orgel te stelen vervolgens accort verschenen 1782 tot 1787. by quitt. 42-0-0"

nr. 25074 : "Item aen Claudius Verbesselt vier stuyvers voor eene cleyne reparatie aen d'orgel in het jaer 1781.

volgens quitt. 0-4-

(uit de rek. van 1760-61 blijkt deze Claudius Verbesselt een stielman te zijn die allerlei werkjes opknapt.)

nr. 25070 : in 1743 werd een doksaal aangekocht

LITERATUUR

- 1) E.G.J. Grégoir : "Historique ...", Anvers 1865, p.79 : "BOCHÉ (J), à Nivelles, construit On a aussi de bonnes orgues de ce facteur à Vilvorde, Machelen ..., prov. de Brabant." Op p.199, bij de werkljst van L.B. Van Peteghem, vinden we de vermelding "Machele, ...". We mogen aannemen dat het hier Machelen in Oost-Vlaanderen betreft.
- 2) De Prestant, II° jg., p.88 : onder de rubriek "Orgelinhuldigingen", vermelding van het nieuw orgel op 6 september 1953 door de Fa. D'Hondt.

datum prospectie : november 1974.

MALDEREN

St-Amandus

=====

Auteur instrument : Vermoedelijk in origine Van Peteghem

Bouwjaar : \pm 1780-1790

Totaal getransformeerd door (volgens naamplaatje op speeltafel) :

" Manufactuer van Kerk-Orgels

F. LORET

Mechelen "

INSTRUMENT

Dispositie :

Grand orgue

bourdon 8 flûte ouverte 8 montre 8

bourdon 16 flûte harmonique 8 prestant 4

fourniture trompette 8 clairon 4

Positiv

flûte champêtre 4 flûte douce 4 flageolet 2

bourdon 8 dolcina 8 viola 8

tremolo voix humaine 8 basson-hautbois 8

rappel du grand orgue

pédale au positif

pédale au grand orgue

grand orgue au positif

expression (niet-graduele, vastzetbare haak : opent de zwelkas en één

van de zijdeuren van de positiefkast)

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk :

- het front van de linkse kast (vanuit de kerk beschouwd) was vroeger aangesloten

- in de beide fronten staan nu loze zinken pijpen (van Loret)

- het pijpwerk is hier en daar van stemkrullen voorzien

- het soldeerwerk bij recentere herstellingen is niet vakkundig

- pijpwerk groot orgel :

bourdon 8 : oud; met roeren

flûte ouverte : conisch; Loret

montre 8 : Loret

bourdon 16 : Loret; volledig gedekt, zonder roeren

flûte harm. 4 : conisch; in de disk. overblazend

prestant 4 : oud, Van Peteghem, behalve in de bas : in de plaats van de vroegere frontpijpen plaatste Loret nieuw pijpwerk op de lade.

fourniture : volledig opnieuw samengesteld met oud pijpwerk ; Van Peteghem.

trompet 8 : tinnen bekers met blikken onderstukken; V. Peteghem

clairon 4 : baskant = pijpwerk van V. Peteghem

diskant = Loret; de \pm 10 hoogste zijn labialen

- pijpwerk positief :

het Loret-pijpwerk heeft een tamelijk hoog tingehalte;

flageolet 2 : conisch

flûte champêtre : V. Peteghem; met roeren (behalve in de bas)

flûte douce : gedekt

viola : kastebaarden; expressions

dolcina : conisch; de grootste zink

bourdon : V. Peteghem; met roeren

hobo : Loret; in klassieke stijl gemaakt, blikken onderstukken in de bekers, lange smalle trompetbekers

voix humaine : Loret; nieuwere bouwwijze

Windladen :

- nieuw door Loret
- lange eiken kleppen, in 't midden draaiend in een pin

Klaviatuur :

- losstaand tussen de beide orgelkasten in

Traktuur :

- mechanische traktuur; Loret

Windvoorziening :

- grote magazijnbalg met 3 pompen, bediend door een draaiwiel.
-

ORGELKAST

Gedeelde kast (een gelijkaardig geval bevindt zich te Lippelo).

Naar achter uitgebreid door Loret.

Het klavier was oorspronkelijk in de zijwand van de linkse kast (vanuit de kerk gezien) ingebouwd.

In origine een één-klaviersorgel van Van Peteghem, waarvan het binnenwerk in de linkerkast was ondergebracht.

De andere kast was in origine leeg.

LITERATUUR

" De Schakel" 1° jg., nr.2, p.13 onder "Mixturen" :

"Gerard D'Hondt, orgelbouwer, Herselt, restaureerde in den loop der laatste maanden de orgels van Malderen,"

HUIDIGE TOESTAND

instrument : normaal, doch vervuild.

meubel : normaal

datum prospektie : november 1974.

MELSBROEK

St-Martinus.

=====

Auteur oorspronkelijk instrument : onbekend

Auteur transformatie : Jos Stevens - Duffel
(gesigneerd op de speeltafel)

Transformatiejaar : 1909

Onderhoud : Fa. Aerts & Castrel / Duffel
voorheen Fa. Van De Loo / Leuven

INSTRUMENT

Dispositie

ped.	gr. org.	récit
soubasse 16	bourdon 16	gambe 8
octave basse 8	flûte harm. 8	bourdon 8
	montre 8	salicional 8
	bourdon 8	voix céleste 8
	prestant 4	flûte 4
	doublette 2	flageolet 2
	fourniture	basson-hautbois 8
	trompette	

réunion pédale grand orgue

réunion récit pédale

réunion récit grand orgue

octave grave

tutti

expression récit

tremolo

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk :

- reciet :,

flageolet 2 : oud pijpwerk; open

fluit 4 : bas gedekt; in flesvorm; met roeren

bourdon 8 : volledig gedekt; oud

de rest is grotendeels pijpwerk van Stevens

- groot orgel :

bourdon 16 : gedeeltelijk met oud pijpwerk gemaakt

flûte harm. : Stevens

prestant 8 : oud pijpwerk (rococo); goed gesoldeerd

bourdon 8 : oud; het houten pijpwerk is nog origineel, doch verbouwd

prestant 4 : oud; met bolus gesoldeerd; de baspijpen zijn in zink (in
vervanging van de originele frontpijpen)

doublette 2 : oud; met bolus gesoldeerd

fourniture : oud; 3 rangen

trompet : Stevens

Windlade, traktuur etc. : pneumatisch systeem

Klaviatuur : losstaand tussen de twee kasten in

ORGELKAST

Gedeelde kast uit de 2^e helft van de 18^e eeuw. Alleen het front en enkele panelen (o.a. v. de rugwand en zijwand) zijn nog aanwezig.

Oorspronkelijk waarschijnlijk een balustrade-orgel (gedeeld) met een positiefje tussen de 2 kasten in, en met het klavier achter dit positiefje.

De kast werd achteraan uitgediept. Hierachter werd in een afzonderlijke kast nog een zwelwerk geplaatst, eveneens gedeeld.

LITERATUUR

" Werklijst van de orgelbouwers Stevens / Duffel "

(afschrift, ons bezorgd door Dhr. G. Potvlieghe); Vermelding : 1908 :
in aanbouw (o.a.) Melsbroek, St-Martinus (1909)

HUIDIGE TOESTAND

instrument : normaal

meubel : begin van verval

onderhoud : normaal

datum prospektie : november 1974.

M E R C H T E M

O. L. Vrouw

=====

Auteur instrument : François Loret à Malines

Bouwjaar : omstreeks 1880

Onderhoud : geën; het instrument, evenals de gehele kerk is buiten gebruik, wegens instorting van het gewelf bij recente restauratiewerken.

Het orgel is op dit ogenblik niet toegankelijk voor prospectie en werd bij gevolg binnenin niet onderzocht.

De hiernavolgende notities dateren van 22 januari 1965, en werden destijds genoteerd door Gh. Potvlieghe.

INSTRUMENT

Dispositie : G.O. :

Montre 8', Violon 16', Bourdon 8', Prestant 4', Flute harmonique 4', Viola 8', Bourdon 16', Octavin 2', Four-niture, Bombarde 16', Trompette 8', Clairon 4'.

Rec. :

Flûte champêtre 4', Dolcina 4', Bourdon 8', Mélophone 8', Salicional 8', Voix humaine 8', Claironette 8', Basson Hautbois 8', Flageolet 2'.

Ped. :

Quintaton 12', Violon 8', Flute ouverte 8', Sousbasse ouverte 16', Bombarde 16'.

Expression (voor reciet)

Tremolo

Gr. O + Pos.

Ped. + G.O.

Ped.	Pos.
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

Anches au Pedalier

Appel Anches + Fourniture G.O.

Appel Anche's au Positif

Manuaalomvang : C - g'' '

Pedaalomvang : C - d'

Op de klavierbak boven het klavier, werd op een porceleinen plaatje volgende inscriptie aangetroffen :

" Manufacture de grandes orgues d'Eglise

François Loret

à Malines

11

Binnenwerk niet onderzocht

Klaviatuur : vrijstaande speelbak, tussen orgelkast en balustrade.

ARCHIVALIA

Rijksarchief Brussel; Kerckarchieven 3527 :

Rekeningen 1771

"Item staet den rendant alhier voors. uytgeeff de somme van vierthien guldens drie die sel (?) van volghen quittance die dathe vierthien augusty seventhien hondert dry entseventigh heeft betaelt aen Jean Baptiste bernabe Goynaut orgelmaecker in voldoeninghe ende voor soo viele aen den selve en in toegestaen voor een Jaer onderhoudt van de orgel te verschynen vyffthien augusty seventhien hondert dry ent seventigh duc ...

14-0-0

Kerckarchieven 3530 : (Kwitantiën)

"Peeter Vinck als kerckmeester sal geven aen Meester Jan Dekens de somme van sestigh Kersy (?) ende dertien stuyvers over het uyt-nemen van onse orgelen op den 8ste september XVI sevenensestigh

Joannes vander smis

Pastor in Merchtem

Ick onder geschreven bekenne dese somme ontvanghen te hebben

(get.) Jan Dekens 1667"

" le soussingne declar d'avoir recut de monsieur le receveur de merchtemme la somme de quatorze florin pour l'antretien de lorgue de la dit églis eschut le 15 d'aouts 1766.

fait a mertemme le 12 aout 1766

Jean Batiste bernabé goynaut."

BIBLIOGRAFIE

1) M. Sacré : "Geschiedenis der gemeente Merchtem", Rousselare 1904; p.441 : "Pastoor Van Zinnick, verschaftte rond het jaar 1650 aan de kerk een uitmuntend orgel.

In 1782, na de brand in de hooge koor het orgel zeer vervuuld zynde, zodanig dat het bovenspel niet kon gebruikt worden en bovendien erg gebrekkelijk geworden zynde, heeft de kerkfabriek een overeenkomst aangegaan met zekere JOSEPHUS DELHALJE, vermaarde meester-orgelmaker van Antwerpen, op de 9 okt. 1782, om het orgel in behoorlijken staat te stellen en er verscheidene speelpijpen bij te voegen. De overeenkomst was gesloten voor de som van 1150 gulden courant, en het werk moest gemaakt en gesteld wezen voor half Augustus 1784. Het tegenwoordig orgel dagtekend van over een 20 tal jaren."

2) E.G.J. Grégoir : "Historique ...", Anvers 1865 :

- p.100 : "Parmi ceux (= les orgues) placés par Louis Dell Haye le jeune, nous citerons : Merchtem, un orgue que M. L. Van Peteghem a restauré en 1795 pour la somme de 1100 fl."

- p.199 : "Van Peteghem (Egide François), ... Voici les orgues qu'il a placés de 1764 à 1802 : ... Merchtem, agrandi, fl.1100;"

3) G. Potvlieghe : "De orgelmakers Bernabé-Goynaut, dit Duplessi", in De Prestant 13° jg., p.51-54 :

Op p.54 vermelding van de werkzaamheden te Merchtem.

NOTA'S

Volgens de heer De Koninck, een oud-leerling van Aug. De Boeck die dit orgel heeft bespeeld (Aug. De Boeckstraat, Merchtem) was de vader van componist Aug. De Boeck organist op dit orgel. Aug. De Boeck zelf was organist aan de Karmelietenkerk te Brussel (in deze kerk staat een orgel van Schyven, enkele jaren geleden getransformeerd door de Firma Roethinger uit Straatsburg o.l.v. Joos en advies overgenomen door J. Rotthier).

De Koninck deelde me ook mee dat de "Clarinette 8' " van het orgel te Merchtem uit het orgel van de Notre-Dame te Parijs zou komen.

Is het een lieve legende, of een copie van die Clarinette aldaar, of komt ze uit een Parijs orgelatelier ? (een gelijkaardig verhaal noteerde ik voor het Demazière-orgel te Roeselare, waarvan het pijpwerk uit de ateliers van A. Cavaillé-Coll zou komen). (Gh. Potvlieghe)

HUIDIGE TOESTAND

In 1965 was het orgel nog nauwelijks bespeelbaar. Sedert de instorting van het kerkgewelf en de toen aan gang zijnde restauratiewerken aan het kerkgebouw, zal wellicht grondig verval en misschien zelfs beschadiging zijn ingetreden.

MERCHTEM (PEIZEGEM)

O.L. Vrouw Onbevlekt-kerk

=====

Auteur instrument : Fa. Aerts & Castrel / Duffel

Bouwjaar : ca. 1970 Verbouwing van een ouder orgel uit 1897
Firma Jos Stevens / Duffel

INSTRUMENT

Dispositie :

Ped.

I

II

Subbas 16

prestant 8

gedekt 8

gedekt bas 8

roerfluit 8

open fluit 4

fluit 4

prestant 4

oktaaf 2

ped + I

fluit 2

sesquialter 2r

ped + II

mixtuur 3r

pico 1

hobo 8

I + II

manuaalomvang : C - g'' '

pedaalomvang : C - f'

Pijpwerk : is grotendeels van het vorig orgel afkomstig

Windlade : van voormalig orgel (destijds pneumatisch)
pedaallade is nieuw

Klaviatuur : losstaande, mobiele speeltafel

Traktuur : alles electrisch

ORGELKAST

- elk werk staat in een afzonderlijke, schuin aflopende kast; in rechter zijbeuk der kerk beganegronds opgesteld.
 - het pedaal is daarachter vrij opgesteld.
-

LITERATUUR

Maurits Sacré : "Geschiedenis der gemeente Merchtem"
Rousselare 1904, p.543

"Het orgel, systeem pneumatique tubbulaire 2 cl. + ped van
Jh. Stevens, orgelmaker te Duffel, en is geplaatst in 1807
voor 7.350 fr.

HUIDIGE TOESTAND

normaal

datum prospectie : juli 1974

MOLLEM

Sint- Stefanus

=====

Auteur instrument : naar constructieeigenschappen te oordelen gemaakt door
Jan Bremser uit Mechelen.

Bouwjaar : midden 17^e eeuw.

Auteur transformaties : in 1759 verbouwd door Eg. Le Blas / Brussel
begin 19^e eeuw : Charles Verbeke (binnen in de kast vermeld)
in 1935 gekuist : auteur niet bekend.
in 1963 : onderhoudsbeurt vermoedelijk door Stevens/Duffel
(inscriptie in krijt in de orgelkast.)

INSTRUMENT

Dipsositie:

Prestant 4	Cornet 3r. (vanaf cis')
Doublet 2	Bourdon 8
Monter 8 sup. (vanaf cis')	Fluit 4
Trompet bas 8	Vulpijp 3r.
Klairon 4	Trompet sup. 8
Tremolo	Hobo sup. 8

Manuaalomvang: C-g''' → in feite C. D. -d'''

Pedaalomvang : C-c'

Pijpwerk : - frontpijpen : met aluminiumbronsverf beschilderd; nog nagenoeg het
volledige Bremser-front. Het pijpwerk in de zijbundels
is niet sprekend en uit grenen gemaakt. Vermoedelijk
reeds door Eg. Leblas toegevoegd.

- binnenpijpwerk :

Cornet 3 r. : op gedeelde pijpenbank ; rechts en links 13 pijpen ;
grotendeels Bremser-pijpwerk. De kleinste zijn van
niet geheel homogene mensuur.

Prestant 4 : Bremser ; in bas omwillen van het vroegere verkorte
octaaf aangevuld met 4 pijpen door Leblas. Ook bovenaan
met 2 pijpen aangevuld.

bourdon 8 : Bremser ; bas in eiken met 4 pijpen aangevuld + 2 bovenaan.
metalen pijpwerk is gedekt zonder roeren en met ver-
schuifbare hoeden.

Doublet 2 : Bremser ; gedeeltelijk in het front sprekend ; met 4 pijpen
aangevuld in de bas.

Fluit 4 : Bremser ; gedekt met verschuifbare hoeden. De hoogste
(LeBlas) met roeren.

Montre 8 sup. : grotendeels LeBlas ; enkele Bremserpijpen (met
krijtlijm beschilderd).

Fourniture 3 r. : grotendeels Bremserpijpwerk ; samenstelling cfr.
Leblas.

Trompet 8 : Leblas ; kleinste hebben bekers in tin, grootste blikken
onderconussen met loden bovenstukken. Originele tongen.

Clairon 4 bas : pijpwerk van begin 19° eeuw (vermoedelijk Ch. Verbeke) ;
blikken onderconussen en loden bovenstukken ; kortere
stevels dan bij de trompet en meer ronde koppen.

Kromhoorn 8 sup. : begin 19° eeuw, idem als bij Clairon. Loden
bekers en smallere lepels.

Hier en daar licht opengescheurde stemranden.

Windlade : originele lade van Eg. LeBlas met 50 cancellen. Geen doorspraak vastgesteld ; beledering vernieuwd in bruin leer.

Gespijkerde pijpstokken en gelijmde ventielen. Overal zijn er hulpveren aangebracht. Geen inscripties.

Klaviatuur : origineel aan de prospectzijde.

Het klavier zelf is nieuw (of eind 19^e eeuw) met eiken raam en toetsen ; wegens de te grote tessituur werden aan de zijanten stukken uit de kast gezaagd. Pedaal is eveneens nieuw met bijgaand wellenbord en wellen in populierenhout.

Traktuur : toetstraktuur : origineel van Leblas met eiken wellenbord, wellen en abstracten (later gewijzigd)

registertraktuur : nagenoeg origineel ; smeedijzeren registerwalsen. registerknoppen vermoedelijk van Bremser .

Windvoorziening : magazijnbalg met 2 pompen à bascule.

oude windkanalen (gedeeltelijk) met oude tremulant (inliggend) vermoedelijk nog van Bremser.

ORGELKAST

Originele vier-voetskast van Bremser met uitgezaagd blinderingswerk ; zeer eng van verhoudingen.

Wellicht om het orgel aan de verhoudingen van de kerk aan te passen, werd de prospectzijde aan elke kant met een ronde pijpenbundel verbreed, zonder structureel verband met de achterbouw van de kast. De kast zelf bleef op haar oorspronkelijke breedte behouden. De uitbreiding geschiedde met gebruikmaking van gesneden panelen uit de zijwanden. Het blinderingswerk van de ronde torens is uitgesneden.

Aan de rugzijde van de bovenkast werd een kader van 11 cm bijgeplaatst om de tongwerken meer ruimte te geven.

Het meubel is door allerlei verbouwingen deerlijk beschadigd, doch in al zijn essentiële stukken volledig bewaard.

De gehele kast werd overschilderd met eikimitatie, omwille van de uitbreidingen die niet in eiken werden uitgevoerd.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Fl. Peeters en dr. M. A. Vente : 'De Orgelkunst in de Nederlanden '
Mercatorfonds/Antwerpen 1971 : pag. 274 en 300, in een bijdragen van Gh.
Potvlieghe waar het instrument als een nieuw orgel vermeld staat op naam
van Eg. LeBlas (1759). Naar de archieven kan dit wellicht zo geïnterpreteerd
worden, doch naar de feiten blijkt het slechts een verbouwing te zijn van Eg.
LeBlas.
- 2) Gh. Potvlieghe : " De Brusselse orgelmaker Egidius LeBlas (+1768) in 'De Bra-
bantse Folklore " Maart 1970 (nr. 185) P 67-69, publicatie van archivalia.

HUIDIGE TOESTAND

-instrument : in verval

-meubel : in verval

-onderhoud : geen meer; nagenoeg niet meer in gebruik.

Datum prospectie : oktober 1974.

MOLLEM (Bollebeek)

St.-Antonius

=====

Auteur instrument : naamplaatje boven het klavier :

PAR BREVET D'INVENTION

fabrique d'orgues d'église F. LORET - VERMEERSCH fabrik van Kerk Orgels

A. St-NICOLAS

Bouwjaar : tussen 1835 en 1850

INSTRUMENT

Dispositie

de (papieren) registernaamplaatjes zijn bijna alle nog origineel

Dulciana (bas)

Dulciana (sup)

Bourdon

Prestant

Fluyt

Salicional

Doublette

Roerfluit

Trompette (bas)

Trompette (sup)

manuaalomvang : C-f''

geen pedaal

Pijpwerk :

front : - de twee zijbundels bevatten elk 3 sprekende pijpen,
in zink, vroeger met tinfoelie bekleed.

- de middenbundel is samengesteld uit 17 zinken sierpijpen;
deze zijn gemonteerd in een luik dat kan opendraaien;
daarachter bevindt zich de windlade.

binnenwerk :

dulciana : in de diskant (ab cis') 8', in de bas 4'

houten pijpen (eik)

bourdon : 8', volledig gedekt

prestant : 4', 6 pijpen in het front, met sterk opgeworpen boven-
labia

fluyt : 4', gedekt zonder roeren, 12 hoogste open wijde fluit.

salicional : waarschijnlijk nieuwer (roosterboringen kloppen niet),
doch niet slecht gemaakt; was voorheen misschien
2' fluit.

roerfluit : is nazard 2 2/3 diskant (ab cis'),

wijde fluit, volledig open

doublette : is eveneens alleen diskant (ab cis')

trompette : in diskant 8', in bas clairon 4'

bij de grootste blikken onderstukken; originele tongen

Overall zijn er stemsleuven en beschadigde stemranden vastgesteld.

Windlade :

- buigt door
- er is doorspraak
- op veel plaatsen is de beledering doorprikt; er zijn ook grotere lekken
- geschroefde stokken
- originele roosters.
- gelijmde kleppen.

Klaviatuur :

- ingebouwd aan de prospektzijde
- origineel klavier, met nieuwe kunststof belegd
- registertrekkers met koperen (messing) koppen

Traktuur en toebehoren : nog origineel
registerwalsen in hout

Windvoorziening : nagenoeg origineel

ORGELKAST

Originele orgelkast; alleen aan de rugzijde in de voet zijn een paar
panelen weg.

ARCHIVALIA

Er is geen archief aanwezig op de pastorijs.

HUDIGE TOESTAND

instrument : in verval

meubel : begin van verval

geen onderhoud meer

datum prospektie : september 1974

NEDEROKKERZEEL

St. -Stefaan

=====

Auteur instrument : "Jan Wauters

orgelmaker van Loven"

Bouwjaar : 1729-1731

De orgelkast werd gemaakt door Hieronimus Covent.

Er had een ingrijpende transformatie plaats in de 19e eeuw : auteur
is niet bekend.

INSTRUMENT

Dispositie :

o o o o o o o o o o o o o o

montre 8															
prestant 4															
salicional 8															
bourdon 16 sup															
bourdon 16 bas															
bourdon 8															
voix céleste 8															
flûte 4															
doublette 2															
fourniture progr.															
trompette 8 sup															
trompette 8 bas															
clairon															
ventil															

manuaalomvang : C - g''

pedaalomvang : C - d' (aangehangen)

Pijpwerk :

front : - metalen pijpwerk is volledig in tin

- de 3 middenste pijpen van de middenbundel zijn vals (in eik en met tinfoolie belegd; 1731 !)
- nog een ander gedeelte is vals, doch in grenen (wegens de verbreding der originele kas)
- het sprekend pijpwerk heeft overlengte
- alles is nu beschilderd met aluminiumbronsverf

binnenwerk :

- prestant 8 : 2° helft van de 19° eeuw; van expressions voorzien;
de grote baspijpen zijn in pich-pine
- prestant 4 : van 1731; brede labiëring;
de pijpen zijn aan de voeten uitgelengd
- salicional 8 : is pijpwerk van einde 19° eeuw;
nu van snijbaarden voorzien
- bourdon 16 : eind-19° eeuw; de grote pijpen in pich-pine
- bourdon 8 : 1731, zeer wijde mensuur, breed gelabiëerd;
20 gedekt, de rest met tamelijk wijde roeren; bas in eik,
sommige van nieuwe voorstellen voorzien; beschilderd;
allen aan de voeten uitgelengd
- voix céleste : 20° eeuw; gedeeltelijk in zink
- fluit 4 : 1731, nauwere mensuur dan bourdon;
24 gedekt, 20 met roeren, 12 conisch (eind 19° eeuw);
eveneens aan de voeten uitgelengd.
- doublette 2 : 1731, fluit van faktuur; breed gelabiëerd, hoge opsnode;
23 gedekt, smalle mensuur; 28 wijde open fluit;
6 nieuwere (niet-homogene mensuur)
- fourniture.: 3r; 1731, zeer breed gelabiëerd, hoog loodgehalte

- trompet : 1731, nagenoeg nog origineel;
volledig blikken bekers (nu beschilderd); kurk-vormige
koppen; dunne, brede tongen (orig.)
- clairon : alleen baskant; 2° helft 19° eeuw;
bijegeplaatst op een soort kantsleep;
moderne koppen-vorm, smalle lepels
bekers praktisch alle omgevallen en gekraakt.

Windlade :

- 19° eeuw; geschroefde stokken
- geen doorspraak, wel windverlies
- tamelijk diepe kleppenkast; eiken kleppen, in pin
- geen inscripties, de kleppenkast is volledig beplakt

Klaviatuur :

- ingebouwd aan de zijkant
- staartklavier
- recht pedaal (oude vorm), met palissander belegd

Traktuur :

- liggend wellenbord, eiken raam, grenen wellen

Windvoorziening :

- magazijnbalg
-

ORGELKAST

- De kast werd verbreed, uitgediept en opgehoogd in de 2° helft van de 19° eeuw. De voet werd bijna geheel vernieuwd.
 - Op één van de achterdeuren staat een stempel van de spoorwegen; leesbaar = ... "Bruxelles"
 - Het positieffront in de balustrade is geheel loos en van houten pijpen voorzien. Hoogstwaarschijnlijk was het een positieffront dat oorspronkelijk verbonden was met de voet der orgelkast, hetgeen laat vermoeden dat het oorspronkelijke Wauters-orgel als balustradeorgel gebouwd was. Het positieffront draagt het jaartal 1731
-

LITERATUUR

- J.P. Felix : "Jan Wauters - Enkele gegevens over deze onbekende orgelmaker van Loven", in de Prestant XVII° jrg.; p.29.
- p. 31 "Jan Wauters te Nederokkerzeel 1729-1731"
 - p. 34 Bijlage IV (= desbetreffend archief)
-

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval
 - meubel : in verval
 - geen onderhoud meer
-

datum prospektie : november 1974.

NIEUWENRODE

O.L.Vrouw Hemelvaart

=====

Geen orgel meer. De kerk werd op 3 febr. 1915 door 7 Duitse soldaten in brand gestoken. Het orgel ging toen in de vlammen op.

Het boek van " Beraedslaging van den Kerkraed van Nieuwenrode voor het jaer 1862" bevat een inventaris van de schade aan-gericht aan het kerkgebouw en de inboedel tijdens de brand van 1915.

Post 26 van deze inventaris vermeldt : " een orgel met blaasbalg
en toebehoorten 4.000- ".

De auteur evenals het bouwjaar van dit instrument zijn niet bekend.

- flûte 4 : 17 hoogste open, 25 gedekt -(dichtgesoldeerd)-
de overige met verschuifbare hoedjes.
 - onderste oktaaf van de trompet : houten koppen die vermolmd zijn
 - al het pijpwerk is vrij slordig gesoldeerd
- nota : dit alles is typisch voor Rochet

Windlade :

- originele lade ; gespijkerd
- werd dieper in de voet van de orgelkast geplaatst bij de wijziging van de plaats van het klavier

Klaviatuur :

- in origine vermoedelijk achteraan
- verplaatst naar de linker zijwand (vanuit de kerk gezien) van de kast
- beleg : been en soms ivoor
- recht pedaal, aangehangen

Traktuur :

- liggend wellenbord
- ronde registratuur

Windvoorziening :

- magazijnbalg gemaakt van oude spaanbalgen
 - oude windkanalen
 - opliggende tremulant (oud) ?
-

ORGELKAST

- Vrij goed geconserveerd
- de achterwand is geschonden (achteraan uitbreiding in diepte, kader van 10, 5 cm)

ARCHIVALIA.

1) (kopij van kwitantie) :

" Wij Kerckmeesters van humelghem bekenne ontfangen te hebben van gillielmus Mommaerts Kerkmeester en rentmeester der kerke van Nosseghem de somme van twee hondert vijftig guldens courant gelt in voldoeninge van een klyene orgel, toebehoort hebbende aen de Kercke van humelghem ende deswegens aen hun verkocht. Actum 28 February 1815

250 = 0 = J. B. Beyls J. Van der Vorst

Fr. a Van Cutsem Past. "

==

Afschriften : Het orgel vroeger uit een stuk stond voor 1822 in 't midden van de hoogzaal en stopte de schoone romaansche venster van den gevel.

"Borger adriaan Rochet van Nijvel maakte het orgel van Humelghem ten jare 1777 en ontving 1000 gulden bij anticipatie (?) (archieff der kerk) Ook in de houten pijpen vonden wij meer-malen A. Rochet Nijvel . Het bestond uit een enkel klavier met 5 spelen.

Betaelt aen den Borger Adrianus Rochet orgelmaecker tot Nijvel duysent gulden bij anticipatie ende op cortinge van de te aeckene orgel voor dese kercke volgens ordonnantie en quitt. van date 14 Juny 1797 1000-0-0
Kerkrekening van den 2 mesidor. jaer ses der Rep.
folio 7 voorsyde

Rekening der kerk van Humelghem .

Ik hebbe dan het oude verkocht aen Nossegem, het kleine orgel.

Veranderingen gebracht aan het gekochte orgel van Nossegem (gekocht van Humelghem)

21 florins pour livraison soufflet d'orgue avec la reparation 21 sept. 1816

A. Rochet

21 october 1817 (voldaan)

orgelkas Bayens 1816

Vergrooten oksaal J. B. Van Velsen, 1815

2) Werklijst der orgelmakers Stevens te Duffel : (afschrift in het bezit van de heer G. POTVLIEGHE, die het ons ter inzage gaf) " Lijst der nieuwe orgels en grote herstellingen door het huis Stevens-Vermeersch te Duffel tot 1902 :

(vermelding) Nossegem;"

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval
- kast : op de uitbreiding na, normaal
- onderhoud : voorheen zeer slecht ; restauratie in het vooruitzicht

De gegevens voor dit rapport werden ons ter hand gesteld door de heer G. Potvlieghe die in 1972 het orgel prospecteerde.

bourdon 8 : grenen baspijpen ; is ouder, 18° eeuwse wijde
 mensuur

doublette : eveneens 18° eeuws

flûte : met roeren, laagste oktaaf in grenen

(nazard 3) : verdwenen, plaats bezet door strijker

(furniture 5r) : " " " " "

trompette bas + diskant : 19° eeuws, blikken onderstukken in de
 bekers

(clairon 4) : baskant, pijpwerk verdwenen

Windlade : - doorspraak : beledering doorprikt

- de roosters zijn origineel

- de stokken worden op hun plaats gehouden door koperen haken

- tamelijk hoge kleppenkast ; grenen kleppen in pin

- slepen onder en boven in leer

Klaviatuur :

- losstaand voor het orgel

- klavier met nog gedeeltelijk (oude ?) beenbelegging

Traktuur : - ouder wellenbord, in eik ; wellen in grenen

- abstracten : oudere elementen in eik ,

 nieuwere elementen in grenen, regelbaar

- de oude registerwalsen zijn verlengd met grenen stukken,

 origineel in eiken, met ijzeren armen ; voor het overige

 nieuw ; in banken zijn gaten verboord

Windvoorziening :

- de blaasbalg is lek -(magazijnbalg van Joris)

- de eiken gedeelten van de windkanalen zijn origineel.

ORGELKAST

De 4-voetskast is in haar huidige vorm 19^e eeuws. Ze onderging kort na elkaar verschillende wijzigingen : het was oorspronkelijk een balustrade-orgel met het klavier aan de achterzijde. Bepaalde gedeelten dateren nog uit de eerste helft van de 18^e eeuw. De vleugelstukken en engelpoppen behoren tot de oudste gedeelten.

Het orgel werd in de 19^e eeuw verplaatst en aan de voet opgehoogd met een nieuw aangebouwde voet (65 cm). Tevens werden klaviatuur en registratuur naar de prospektzijde gebracht ; aan de rugzijde zijn de oude registergaten nog te zien (links 7 en rechts 8, hoger gelegen wegens de ophoging.)

Achter de orgelkast is de bourdon 16 voor het pedaal pneumatisch aangesloten.

ARCHIVALIA

Er werden geen archivalia aangetroffen ter pastorijs.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument in verval
- meubel in verval en zwaar beschadigd , doch alle onderdelen zijn nage-
noeg behouden
- er is geen onderhoud meer

datum prospektie : juni 1974

OPWIJK

St-Paulus

=====

Auteur instrument : opschrift op de speeltafel "Manufactuer van Kerk-Orgels

F. Loret

Mechelen "

bouwjaar : 1879 ; met gebruikmaking van enig ouder pijpwerk (wellicht van het
vorig orgel van J. J. Delhaye)

Onderhoud : door Salomon Eyckmans en J. P. Draps / Brussel

INSTRUMENT

Dispositie :

Positif

voix humaine 8
basson hautbois 8
flageolet 2
violino 4
flûte champêtre 4
bourdon 8
mélophone 8
salicional 8

Grand Orgue

flûte harmonique 4
fourniture
trompette 8
clarinette 8
viola 8
flûte ouverte 8
bourdon 8
prestant 4
violon 16
bourdon 16
montre 8

Pedale

bombarde 16
sousbasse ouverte 16
contrebasse 16
flûte ouverte 8
violon 8

trémolo

rappel du positif

pédale au grand orgue

pédale au positif

grand orgue au positif

rappel du pédalier

rappel du grand orgue

expression (vastzetbare haak, niet-gradueel)

manuaalomvang : C-g "'

pedaalomvang : C- d '

Pijpwerk :

- front : zinken paradepijpen, zonder kern
- binnenwerk : origineel Loret.
- het ouder pijpwerk is vermoedelijk van Delhaye
- grand orgue violon 16 (laagste okt. gekombineerd met bd. 16)

bourdon 16

montre 8 : gedeeltelijk ouder

viola 8

flûte 8

bourdon 8

prestant 4

flûte 4

fourniture : grotendeels gemaakt met ouder pijpwerk

trompet : vermoedelijk ouder

clarinette : kromhoorn van faktuur, tamelijk wijd

pédale - bombarde 16 : van Loret, met houten bekers

positif salicional : Loret, in zink

mélophone : " "

bourdon

flûte 4 : ouder ; bas gedekt, verder met roeren, hoogste open

violino 4

flageolet 2 : volledig conisch, Loret

tongwerken : Loret

Windladen :

- er is doorspraak
- de pulpeten zijn versleten

Klaviatuur :

- losstaand vooraan op het doksaal

Traktuur etc. : Loret ; vertoont veel ontregeling en slijtage

ORGELKAST

Gedeelde orgelkast. Twee brede kasten aan weerszijden van het doksaal ;
tussenin is de windvoorziening opgesteld.

BIBLIOGRAFIE

1) E. G. J. Grégoir : "Historique ...", Anvers 1865, p. 198 : " M. Van Peteghem
a encore placé ou restauré les orgues à ..., Opwyck, ... " (omstreeks 1777)

2) Jan Lindemans : "Geschiedenis van Opwijk", Drukkerij A. Hessens Brussel 1937 :
p. 115 :

"1658 : Nieuw orgel, vervaardigd door Mr. Hans Goltfoes (Goldfusz) alias
Dekens, orgelmaker te Haacht. In het contract van 23 maart aanvaardt hij
het werk, mits overname van het oud orgel, voor 900 guldens brab. ,
10 pattacons voor zijn knecht. °)

De orgelkas werd aanbesteed voor 253 gulden aan Mr. Pauwel Janssens,
van Grimbergen. Zij moest gemaakt zijn " met twee gesneden engels
aen elcke zijde int hoogste van de casse ende eenen gesneden St; Paulus
int opperste van de casse. "

Mr. Guillauw Cock, van Antwerpen, leverde de balustrade van het
doxaal (47 pond). "Monsieur Lannoy" van Brussel, kwam het orgel
bespelen bij de inhuldiging. Eene geldomhaling bij de parochianen
bracht toen 624 gulden op.

°) Om de zeldzaamheid van zulke oorkonden deelen we hier een gedeelte
van het akkoord mede, waarin het orgel beschreven wordt: Het orgel
zal gemaakt worden "met twee clauwieren met de corte octave begin-
nende in cecolfaut tot eccolfaut (re-sol-fa-ut ? toonladder) , met
45 stecken en de twee middelste fenten in de twee middelste, de la-sol-
re gesneden in den stoel, voorts met de naervolgende registers : in den
eersten prestant van vier voeten, gesneden in den derden eccolfaut;

holpijp van acht voet ; quinte fluyt van drij voet ; de tertie naer haeren aert oock gesneden ; mixture van drij dobbel ; cimbael twee dobbel ; trompet van acht voeten gesneden ; nasart half in superius ; een register voor den stoel ; holpijp van acht voet voor de musieck ; fluyt van vier voet ; octave van twee voet ; quinte van eenen voet en half ; superoctave van eenen voet ; een cimbael, een tertie half register ; het bovenste clauwier aengehangen tot het tweede cecolfaut, pedaliter te gebruycken ; drij goede blaesbalcken naer het behooren. "(Kerkarch.)".

p. 187 :

" In 1842 werd een nieuw orgel geleverd aan de kerk door J. J. Delhaye, van Antwerpen. Sedert 1849 vinden we dan weer orgelisten.....
In 1879 werd nogmaals een nieuw orgel aangekocht, dat heden nog dienst doet. Het werd vervaardigd door Frans Loret van Mechelen en kostte 12.700 fr. De nieuwe orgelkasten en de vergrooting van het doxaal vergden bovendien nog een uitgave van 5.000 fr. Op de plechtige inwijding (20 februari 1879) werd het orgel bespeeld door Tilborghs, den bekenden orgelleeraar van Mechelen, en door Ben. Vereertbrugghen, J. Vastersavondts en F. De Boeck, de orgelisten van Opwijk, Assche en Merchten.

3) Gh. Potvlieghe : "Lijst van werken van de orgelbouwers Van Bever die dateren tussen de jaren 1880 en 1916 ", De Prestant 1962, nr. 3, p. 71 : o. a. " Opwijk, parochie" (niet vermeld als nieuwbouw ; dus waarschijnlijk grote herstelling.)

4) T. J. Gerits : "Orgelbouwer Jan Dekens van Haacht (17^e)", in De Prestant, XIIIe jg., pg. 1-2 :

" Hans Goltfus, vader van zeven kinderen, overleed te Haacht op 14 november 1658 , terwijl hij werkte aan het orgel voor de kerk van Opwijk, dat hij door kontrakt van 23 maart 1658 had aangenomen. Zijn weduwe Katarina Grietens trad op 23 augustus 1659 in het huwelijk met Jan Dekens, die, naar het oordeel van Dr.J. Cools, vermoedelijk van Mechelse afkomst was. Waarschijnlijk had hij tot dan toe in het atelier van Hans Goltfus de functie van meesterknecht vervuld. Zeker nam Jan Dekens sedert 1658 de leiding van het orgelbedrijf te Haacht in handen. Zijn eerste werk, als zelfstandig orgelmaker, betrof de voltooiing van het in aanbouw zijnde kerkorgel te Opwijk. "

5) Flor Peeters en Dr. Maarten Albert Vente : "De Orgelkunst in de Nederlanden", Mercatorfonds Antwerpen 1971 : in een bijdrage van Gh. Potvlieghe, p. 197.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : beginnend verval
- meubel : normaal
- onderhoud : jaarlijks stemmen

datum prospectie : september 1974

OPWIJK (Nijverseel)

O. L. Vrouw Middelaars

=====

Auteur instrument : Pieter Hubertus Anneessens / Ninove

Bouwjaar : 1843

Auteurs Transformaties : -L. Daem-De Vis / Appelterre

-kort na de W.O. II (+/- 1948) werd het
instrument uit de kerk van Mazenzele naar de kerk van Opwijk-
Nijverseel overgeplaatst door de Fa. J. Klais / Bonn (DBR)

INSTRUMENT

Dispositie :

(registerplaatjes van Daem : papier in messingkadertjes)

cornet 4r

—

bourdon 8

prestant 4

flut 4

doublette 2

dolciana sup. 4

dulciana B. 4

—

—

salicional B.8

salicional sup.8

voix celeste B.8

voix celeste sup.8

manuaalomvang : C-c'''(origineel)

pedaalomvang : C-f° (aangehangen kistpedaal)

- de onderlijnde stemmen zijn van Daem, met zinken en grenen
pijpwerk in de bas
- blijktens het ontbreken van boringen in sommige originele roosters,
werden in origine verschillende stemmen door P.H. Anneessens ge-
reserveerd.

Pijpwerk :

- frontpijpen beschilderd met aluminiumbronsverf
- de valse pijpen in het front zijn van grenen

Windlade :

- origineel, nagenoeg ongewijzigd
- geheel chromatische indeling, behalve het groot oktaaf
(cfr. het prospekt)
- gespijkerde stokken; ingelijmde kleppen
- beledering doorprikt en lederpulpeten versleten; doorspraak
- de bassen van salicional en voix celeste zijn op een pneumatische
lade achter de orgelkast geplaatst (door Daem).
- inscriptie in de kleppenkast :

"Fait par moi P.H. Anneessens

facteur d'orgues à Ninove

1843 "

- etiket op de uitbreidingsdelen :

" Verzonden door L. Daem-De Vis

Appelterre

Den Eerweerden Heer Pastoor

Statie Assche - Mazenzele "

Traktuur en registraktuur :

- grotendeels origineel, mechanisch

Klaviatuur :

- manuaal nieuw (Klais)
- origineel kistpedaal

Windvoorziening :

- originele magazijnbalg in eik; 2 pompen
 - windkanalen gewijzigd
-

ORGELKAST

Gedeelde orgelkast, waarvan één gedeelte loos.

Thans is alles samengevoegd tot één geheel; het loze gedeelte werd verzaagd in twee stukken.

Achterwand beschadigd en gedeeltelijk verdwenen.

De orgelkast is voorzien van ijzer- en koperbeslag.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval
 - meubel : verminkt
-

datum prospektie : juli 1973

OUDENAKEN & St-Laureins-Berchem

St. -Pietersbanden

=====

De hieronder volgende notities betreffen alleen het orgel te Oudenaken ; in de kerk te Sint - Laureins - Berchem staat geen orgel.

Auteur voormalig instrument : Hyp. Loret / Brussel

Bouwjaar : 1837

Auteur : huidig instrument : Jos Stevens, Orgelmaker, Duffel. in 1921

(totale ombouw met verwerking van enig oud pijpwerk)

Onderhoud : Firma Stevens / Duffel.

INSTRUMENT

Dispositie :

Manuaal : Monter 8', Bourdon 8', Gambe 8' (+ leeg gat)

Prestant 4', Trompette 8'

Pedaal : Octave-basse 3'

Koppelingen : Groot orgel + Ped Zweltrede

Bas + Octaaf Tutti

Sup. - Octaaf Tremolo

Manuaalomvang : C-g'' '

Pedaalomvang : C-d '

Pijpwerk.

Er zijn nog slechts 2 stemmen van het oude Loret-orgel herbruikt :

nl. : Trompet 8'

Bourdon 8'

Het overige pijpwerk is nieuw uit 1920-21

Kast en binnenwerk zijn nieuw aangelegd met pneumatische lade.
Klaviatuur in vrijstaande speelbak in 't midden van het doksaal (cellulofd
op de toetsen.)

ORGELKAST

Onbelangrijke grenen kast aan één zijde van het doksaal opgesteld, met
vals houten front aan de voorzijde.

In het archief bevindt zich nog een ontwerptekening van deze kast.

ARCHIVALIA

Staet van uytgeef
voor de kerken van
Audenaeken en St. Laureys
Berchem 1825

1837.

De nieuwe klok gegoten door M. Van de Gheyn tot Leuven, en gewijd den
12 oktober 1819 weegt 534 ponden; haeren toon op de orgel is re; en den
toon der grootere wegende Salvo Justo 700 ponden, is op de orgel ut.

11 maart bet. door Ph. Walraevens aen Mr Loret op rekening der nieuwe
orgel quit 4 fr. 45 ct.

11 september bet. aen J.B. de Broeijer 9 st. voor de (2 haeken ?)
met vijsen aen de blaesbalcken te doen en eenen stijl aan een deur te
zetten : 0,82

12 december bet. aen J. de Broeijer voor den blaesbalg : . . . 2,13

16 december betaelt aen Witleer voor de orgel 0,73

27 december nog bet. aen leer en lijm 18 st. 1,63

29 december betaelt aen J. de Broeijer voor den blaesbalg te
lijmen : 1,36

1833.

28 februari bet. aan J.B. de Broeijer voor den blaesbalg te
lijmen 1,45

2 april bet. voor 't lijmen van den blaesbalg 12 1/2 stuivers, en
genever 1,28

31 dec/P.S. : betaelt aan Mr Loret voor de blaesbalgen te ver-
nieuwen en op een ander plaets te leggen : 67,00

P.S. : betaelt aan J.B. de Broeijer voor de blaesbalgen
te lijmen en te Berchem een buys te maeken : . . 2,36
waer door 't klokzeel moet passereren (7 maart)

1842.

15 april betaelt aan Mr Loret voor 't stellen van d'orgel :10,00

1845.

24 8ber : betaelt aan Hyp. Loret Orgelmaeker voor 't uytbreken
kuijsschen repareeren stellen enz. : quittantie : . . . 200,00

Omtrent de bouw van het nieuwe orgel door Jos Stevens / Duffel zijn
meerdere archiefstukken bewaard ter pastorijs, waaronder niet uitge-
voerde voorstellen voor een twee-klavierorgel, het bestek voor een één-
klaviersorgel en correspondentie met de orgelmaker. De stukken zijn
echter weinig interessant voor publicatie.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : normaal (één register spreekt niet)
 - meubel : normaal
 - onderhoud : normaal (kuisbeurt in 1973).
-

Datum prospektie : juni 1974

OVERIJSE

Sint-Martinus

=====

Auteur instrument : " Société Anonyme
des Grandes Orgues et Harmonium
Etablissements Merklin Schütze
à Bruxelles"

Bouwjaar : 1870

Auteur transformaties : Van De Loo / Leuven

Onderhoud : B. Pels / Herselt

op dit ogenblik geen meer ; restauratie in het vooruitzicht.

INSTRUMENT

Dispositie : Gr. Orgue : Montre 8 p.
Bourdon 16 p.
Flûte 8 p.
Bourdon 8 p.
Salicional 8 p.
Flute harmonique 4 p.
Flageolet 2 p.
Fourniture 3 p.
Trompette 8 p.
Basson - hautbois 8 p. (thans 4 p.)

Reciet : Bourdon 8 p.
Flûte 8 p.
Salicional 8 p.
Voix celeste 8 p.
Flûte 4 p.
Basson-hautbois 8 p.

Pedale : Soubasse 16 p.

Flûte 8 p.

Voettreden : Reunion du Gr. Orgue

au pédalier

Traduction des jeux

de combinaison du

Gr. Orgue

Reunion du Recit

au pédalier

Tremolo Expression

(zwelkast)

Manuaalomvang : C-g'''

Pedaalomvang : C- d'

Volgende stemmen zijn getransmitteerd :

Soubasse 16 p. (ped.) - Bourdon 16 p. (Gr. Or.) Flûte 8 p. (ped.)

Flûte 8 p. (Gr. Or.) - Flûte 8 p. (Rec.) Flûte 4 p. (Rec.)

Flûte harm. 4 p. (Gr. Org.)

Salicional 8 p. (Gr. Org.) - Salicional 8 p. (Rec.)

Bourdon 8 p. (Gr. Org.) - Bourdon 8 p. (Rec.)

Basson - hautbois 8 p. (Gr. Org.) - Basson-hautbois 8 p. (Rec.)

Pijpwerk : Frontpijpen : in hoog tingehalte ; slechts 8 pijpen zijn sprekend

als montre 8 p.

Binnenpijpwerk : tin-loodlegering

grootste pijpen in grenen : hier en daar aangetast door houtworm.

metalen pijpwerk licht beschadigd, behalve sommige trompetbekers

die afgebroken zijn en waaraan slecht soldeerwerk is verricht.

De Basson-hautbois 8 p. is opgeschoven tot 4 p. ; 12 pijpen van

het Groot octaaf zijn weggenomen (tijdens herstelwerk door

Van De Loo / Leuven)

De Fourniture 3 p. bezit in werkelijkheid slechts 2 r. , doch is gebouwd op 16 - voet.

Steminsnijdingen vastgesteld.

Windladen : Alle pijpwerk is geplaatst op 2 transmissie-laden, één met het pijpwerk van de bas in de kas rechts, en één met het pijpwerk van de discant in de kas links.

Gr. Org. en Reciet hebben een gemeenschappelijke ventielkast, de ventielkast van het pedaal is afzonderlijk aangelegd.

eiken laden, met hoge transmissiestokken.

Toestand van de laden : zeer veel windverlies en doorspraak vermolming vastgesteld.

De stokken zijn geschroefd.

De slepen lopen op stroken leer.

Pulpeten versleten

ventielen voor en achter in geleidepin.

Klaviatuur : vrijstaande speelbak tussen beide orgelkassen in, nagenoeg ongewijzigd ; ook pedaalklavier is origineel.

Traktuur : toets- en registertraktuur ongewijzigd : ontregelde mechaniek.

porceleinen plaatjes met registerbenamingen in de register-knoppen ; slechts plaatje van Voix céleste 8 p. werd vervangen door een nieuw.

Windvoorziening : Magazijnbalg met twee compresseur-balgen.

Leer verstorven, waardoor windverlies is ontstaan.

Windkanalen origineel.

Tremulant : nieuw

ORGELKAST

Gedeelde neo-gotische orgelkasten aan beide zijden van het doksaal opgesteld ; de speelbak bevindt zich tussen beide orgelkasten in. De rugwand van de orgelkast rechts is verwijderd.

Plaats op het doksaal ongewijzigd.

ARCHIVALIA

1) Ter pastorie bevindt zich een bundel archiefstukken betreffende de bouw van het orgel, bestaande uit briefwisseling, bestekken van mededingende orgelmakers, adviezen van experts en organisten enz. . . Het archivalisch materiaal is echter te omvangrijk om gepubliceerd te worden in een inventaris. De archivalia bevatten echter wel belangrijk materiaal betreffende de orgelbouwgeschiedenis in Brabant omstreeks 1870.

2) Volgend archief werd opgezocht door de heer G. Potvlieghe :

"Rijksarchief Brussel / 20605 / kerkarchief st-Martinus Overijse " (1650)

Item betaelt door ordonnantie van Pastor vande meyer Charliers aan meester Everaert de Capper orgelmaeker van synen styel voor onse orgel gerepareert te hebben ende selven te stellen als naer behooren de somme van vijffenseventich ringsguldens sol. twelff "

HUIDIGE TOESTAND

- meubel : op enige verminkingen na aan de rugzijde, goed behouden
in de originele toestand.
sporen van beginnend verval.
 - instrument : in verval
-

datum prospectie : november 1974.

OVERIJSE (Eizer)
St-Maria-Magdalena

=====

Auteur instrument : Firmin Joris / Aarschot

Bouwjaar : onbekend ; vermoedelijk een 10-tal jaren geleden ; er werd
pijpenmateriaal verwerkt van een ouder orgel.

Onderhoud : niet bekend

INSTRUMENT.

Dispositie :

manueel	pedaal	pedaal aan klavier
bourdon 16	subbas 16	bovenoktaaf
monter 8	oktaafbas 8	onderoktaaf
bourdon 8	fluit 4	tremolo
principaal 4		tutti
fluit 4		zweltrede
kwint 2 2/3		

manuaalomvang: C-g'''

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk :

- pijpwerk met tamelijk hoog loodgehalte

bourdon 16 : bas (13) in eik

bourdon 8 : oud ; volledig gedekt (op enkele hoogste na)

fluit 4 : 10 conische, 4 open

montre 8 : nieuw

prestant 4 : oud ; nog + 14 frontpijpen (in zink)

kwint 2 2/3 : oud materiaal (opgeschoven doublette ?)

- pedaalregisters : nieuw

Windlade, traktuur etc. : pneumatisch en nieuw.

ORGELKAST

Geen eigenlijke orgelkast meer, alleen een ommanteling, met zweldeuren.

Er moet vroeger wel een orgelkast geweest zijn.

HUIDIGE TOESTAND.

instrument en meubel : normaal

datum prospektie : december 1974

OVERIJSE (Maleizen)

St-Joost

=====

Auteur instrument : Jos. Stevens / Duffel

Bouwjaar : 1913, met verwerking van enig oud pijpwerk

INSTRUMENT

Dispositie :

gr. org.	récit	
bourdon 16	viola di gamba 8	tirasse grand orgue
montre 8	salicional 8	tirasse récit
bourdon harm. 8	voix celeste 8	réunion récit-grand orgue
prestant 4	flûte 4	octave grave
trompette 8	ped.	expression (zweltrede)
	soubasse 16	trémolo

tutti + afsteller

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk :

Het pijpwerk is nieuw van Stevens, behalve :

- bourdon harm. : 18° eeuws, gedeeltelijk uit een oude prestant afkomstig (overblazend gemaakt); de houten pijpen zijn nieuw.
- prestant : sporadisch oud pijpwerk; hierin ook 19° eeuw materiaal
- flûte : lijkt 17° eeuws, met holuslijm beschilderd;
gedeeltelijk gedekt, diskant wijd open; oude inscripties;
niet helemaal homogeen (baspijpen met krijtlijm beschilderd)

Traktuur : pneumatische toets- en registertraktuur

ORGELKAST

Gedeelde stijlloze orgelkast; geen front.

ARCHIVALIA

Werklijsten van de orgelbouwers Stevens/Duffel (afschrift in het bezit van Dhr. G. Potvlieghe);
vermelding : "1913, Maleizen (Malaise)"

HUIDIGE TOESTAND

instrument en meubel : in verval
onderhoud : geen meer

datum prospektie : december 1974.

OVERIJSE (Terlanen)

St-Michiël

=====

Auteur instrument : instrument is niet gesigineerd

Bouwjaar : einde 19° of begin 20° eeuw

Onderhoud : voorheen G.D'Hondt

nu Fa. B.Pels / Herselt

INSTRUMENT

Dispositie :

Ped.	Gr.Org.	Rec.
sousbasse 16	montre 8	voix celeste 8
	viole de gambe 8	salicional 8
	flûte octaviante 4	flutine 4
	bourdon 16	bourdon 8
	prestant 4	

grand orgue au pédalier

récit au pédalier

récit au grand orgue

expression (zwelpedaal)

tremolo

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-f'

Het klavier is ingebouwd aan de zijkant.

Het binnenwerk is integraal van omstreeks 1900 en vertoont een homogene
factuur.

Er werd later slecht soldeerwerk aan verricht.

ORGELKAST

Stijlloze grenen kast, rechts op het doksaal.

De prospectzijde is er als het ware gewoon vóór geplaatst.

HUIDIGE TOESTAND

meubel en instrument : normaal

datum prospectie : december 1974

OVERIJSE (Tombeek)

St-Bernardus

=====

Auteur instrument : onbekend

Bouwjaar : eerste helft van de 19^e eeuw.

Onderhoud : Fa. Van De Loo / Heverlee

INSTRUMENT

Dispositie :

0	trompette	8
0	doublette	2
0	prestant	4
0	flûte 4	
0	viole de gambe	8
0	flûte harm.	8
0	bourdon	8
0	montre	8
0	tremblant	

manuaalomvang : C-e''' (f, fis & g''' spelen via sub-oktaafkoppel)

Pijpwerk :

- de frontpijpen waren belegd met tinfoolie

trompet : tongen belederd; zeer diepe lepels;

bekers met blikken onderstukken.

doublette : er werden expressions en kernsteken aangebracht

prestant : 25 pijpen in het front

fluit : bas gedekt, verder met roeren, de hoogste conisch (28)

gamba : nieuw

flûte harm. : nieuw

bourdon : volledig gedekt; bas in eik, met gespijkerde voorlagen,
achteraan en terzijde in de kast geplaatst

montre : nieuw

Windlade :

- lager gelegen dan het prospekt.
- het binnenwerk werd omgedraaid : de trompet bevindt zich nu aan de kant van het prospekt
- de lade is nieuwer : eind 19^e eeuw.
- hoge cancellen; geschroefde pijpenstokken;
- kam en kleppen zijn in grenen; de kleppen achteraan in pin; geen lederpulpeten.
- grenen roosters

Klaviatuur :

- ingebouwd aan de zijkant
- nieuw klavier
- het klavier was vermoedelijk in origine aan de achterkant

ORGELKAST

Originele 4'-kast in post-rococo-stijl. In origine een balustrade-orgel dat aan de achterzijde bespeeld werd; waarschijnlijk afkomstig uit een andere kerk. Thans, na uitdieping aan de achterzijde, tegen de muur opgesteld; door de uitdieping van de kast kon de klaviatuur aan de zijkant worden gebracht.

HUIDIGE TOESTAND

meubel : in verval

instrument : begin van verval

datum prospektie : januari 1975

PEPINGEN

St-Martinus

=====

Auteur instrument : P. H. Anneessens

Bouwjaar : 1876 , luidens inscriptie in de windlade

" Fait par P. H. Anneessens facteur d'orgues

à Ninove 1876

Monsieur De Brayl etait Curé et Monsieur Camberlin

Burgemestre "

Onderhoud : Boeckx / Brussel

INSTRUMENT

Dispositie : genoteerd volgens opstelling links en rechts van het
klavier ; het onderklavier is positief..

Pos. - octavin 2
flute octaviante 4
bourdon sup 8
bourdon bas 8
viola di gamba 8 (ab g°)
dulciana 8 (ab cis')

G. O. -montre 8
prestant 4
bourdon 8
flûte 4
doublette 2

Pos. - hautbois 8
basson 8
euphone 8 (ab cis')
G. O. - bourdon 16
X (vastgezet)
fourniture 2r
X (vastgezet + knop weg)
trompette 8
X (vastgezet + knop weg)

Ped. - (plaatje weg ; soort dul-
ciana 16)
bombardon 16
(pedaal alleen)

Tremulant

Koppeling klavieren

Manuaalomvang : C-g " ') origineel

Pedaalomvang : C-d ')

Pijpwerk :

- Front : alleen het grote zijveld is sprekend, de andere pijpen zijn vals (hout). De sprekende pijpen hebben opgeworpen labia.
- Binnenpijpwerk :
 - gedekten : met hoeden
 - houten pijpen : grenen en eik
- Trompette 8 : - oudere 18° eeuwse elementen (Van Peteghem-stijl in de middentessituur), rest P.H. Anneessens
 - in de bas staan de bekers los op de voeten
- (tubasson 8) : - bas verdwenen (boringen in roosters, breed)
 - in de diskant was een stem gereserveerd die niet geplaatst is (geen boringen in het rooster doch wel in de stok.
- fournitue 2r : - grotendeels 18° eeuwse pijpwerk (V. Peteghem-stijl)
 - sommige uitgelengd
- doublette 2 : grotendeels ouder
- fluit 4 : - 18° eeuwse, (V. Peteghem-stijl)
 - diskant conisch, bas gedekt en met roeren
- bourdon 8 : - ouder, 18° eeuwse
 - eveneens aan de kern bijgewerkt
- prestant 4) P.H. Anneessens
- montre 8) P.H. Anneessens
- (stem verdwenen, disk.): waarschijnlijk houten 8' (dulciana ??)
- bourdon 16 : - ouder pijpwerk, 18° eeuw
 - meestal aan de kern opnieuw gesoldeerd
- bourdon 8 (Pos) : - 18° eeuwse pijpwerk, bijgewerkt
- flut octaviante 4 : - overblazend, bas gedekt en met roeren
- octavin 2 : - overblazend, van P.H. A.
- euphone (disk;) : - lange stevels, sommige gekraakt) P.H. A.
 - doorslaande tongen

- basson-hautbois : - bovenranden van de bekers gerond, P.H. A.

Windladen :

- één grote lade voor G. O. en Pos., met twee ventielkasten :
vooraan G. O. en achteraan Pos.
- doorspraak : pulpeten versleten
- pijpstokken gespijkerd : de ronde spijlers steken ver boven het hout uit.
- electriciteitsleiding op de voorslagen gelegd ; de grenen voorslagen
zijn vermolmd ; met haken dichtgehouden
- inscripties : cfr. supra

Klaviatuur :

- ingebouwd in de zijkant
- originele klavieren : met ivoor belegd, frontons met beenbelegging
- geleiding in midden van toets
- de toetsen zijn vermolmd en de bevoering is versleten

Pedaalklavier : -origineel ; in beuk ; recht ; grotendeels vermolmd

- aangehangen van C tot d'
- wellenbord (ijzeren wellen) en abstracten zijn
vernieuwd.

Traktuur :

- toetstraktuur :
grenen wellenborden met eiken wellen ; ijzeren armpjes : hieraan is
een stukje hard leer bevestigd, waaraan de abstracten vastgemaakt zijn
behalve pedaaltraktuur origineel
in slechte staat.

- registratuur :

fraai gedraaide registerknoppen in perelaar.

walsen in beuk, met ijzeren armen

2 register-stokken en knoppen verdwenen.

Windvoorziening :

- grenen magazijnbalg, lek

- voorzien van twee pompen

- in slechte staat ; leer verhard

- windkanalen origineel (in grenenhout)

ORGELKAST

- originele kast

- balustrade-orgel, geheel aan de zijkant van het doksaal opgesteld

ARCHIVALIA

- geen archieven op de pastorie bewaard.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument in verval

- meubel : begin van verval

- geen onderhoud meer

- er zijn restauratieplannen

Datum prospectie : juni 1974.

PERK

St-Niklaas

=====

Auteur instrument : niet bekend; sterke verwantschap met werk van

Chr. Penceler

Bouwjaar : 1716 (datum op de balustrade)

Auteur uitbreidingen : - H. Vermeersch, 1864

- nogmaals in 't begin van de 20e eeuw door een
niet bekende auteur.

Onderhoud : Fa. Aerts & Castrel /Duffel

INSTRUMENT

Dispositie :

récit

gr.org.

grand orgue - pédale

salicional 8

bourdon 16

récit à la pédale

flûte 8

flûte harm. 8

flûte écho 4

bourdon 8

récit au grand orgue

basson-hautbois 8

flûte 4

tremblant du récit

voix humaine 8

fourniture 3

expression du récit

cor de nuit 8

clairon 4

(= zweltrede)

voix céleste 8

montre 8

violine 4

violon 8

forte - in

flageolet 2

prestant 4

- uit

doubllette 2

(= aan- en afsteller

cornet

v. tongw. gr.org.)

trompette 8

manuaalomvang : C-g'' '

pedaalomvang : C-d'

Pijpwerk :

- stemsleuven algemeen

- front : met aluminiumbronsverf beschilderd ;

frontpijpen uitgelengd, waren in origine zonder overlengte
originele frontpijpen, met behulp v. krijtlijm gesoldeerd ;
8'-front ; gotische vormgeving van de labia.

- gr.org. :

fl.harm. : in bas conische houten pijpen ; in diskant nieuw (begin 20° eeuw)
gamba : met snijbaarden, nieuw

bourdon 8 : bas in eik ; bovenaan spitslabia ingetrokken,
onderlabium uitgekirkeld ; oud.

open plaats ; voorheen 2' ?

montre : diskant pijpwerk v. Vermeersch ; ook pijpwerk met
gotische labium vormgeving (cfr. supra) erin verwerkt

bourdon 16 : bas volledig afgeleid, in grenen (Vermeersch ?)
grotendeels vermolmd ; diskant in metaal (Vermeersch)

prestant 4 : grotendeels oud pijpwerk (gotische labiumvorm),
hier en daar nieuwe baarden

fluit 4 : gedekt, behalve enkele van de hoogste ; met spits
bovenlabium ; oud.

doublette 2 : oud ; gotische labiumvorm ; in diskant nogal wijd

fourniture 3 : in feite 4 rangen, doch hoogste koor verdwenen
(in origine 3r in de hoogste tessituur) ; oud pijpwerk

cornet ; 5r ; op de lade (= Vermeersch) ; 4' is ouder pijpwerk

clairon 4 : baskant ; Vermeersch ; bepaalde bekens ingekort

trompet 8 : blikken onderstukken bij de baspijpen ; blijken ouder
te zijn (18° eeuws) ; tongen belederd

- reciet :

fluit 8 : conisch ; Vermeersch ; laagste oktaaf gekombineerd
met cor de nuit

voix céleste : vanaf c° ; snijbaarden aangebracht ; 20° eeuws

flageolet : 18° eeuws
fluit 4 : nieuw (20° eeuws) ; in de bas met roeren
violine 4 : volledig conisch ; Vermeersch
... open sleep ; pijpwerk verdwenen
cor de nuit ; nieuw
salicional ; Vermeersch
voix humaine
hautbois) : nieuw

Windladen :

gr.org. : - gedeeld (Vermeersch), oud rooster ; geschroefd
- gelijmde kleppen ; veel hulpveren aangebracht
reciet ; - misschien v. Vermeersch, doch grondig getransformeerd.
- grenen kleppen, achteraan niet ingelijmd

Klaviatuur :

- losstaand vobr het orgel
- was bij de verbouwing door Vermeersch aan de zijkant

Traktuur :

- mechanisch ; het mechanisme werd gewijzigd

Windvoorziening :

- grotendeels nieuw

ORGELKAST

- de kast is uitgebreid in diepte én in breedte
- gans de voet is gewijzigd
- nu met bruine verf beschilderd

BIBLIOGRAFIE

Joz. Lauwers (gemeentesecretaris) : "Perk, het kleine dorpje van de grote Teniers " , 1966, p.75

" De achterzijde van de kerk is gesierd met mooi houtwerk, waarboven een oksaal met gebeeldhouwde delen, met jaartal 1716 (16). Het orgel moet eveneens onder de best bewaarde van onze oude kerkorgels gerangschikt worden, vermits Gaby Moortgat er onlangs een afbeelding van bracht in zijn werk "Oude orgels in Vlaanderen, deel II", met als bijtekst :

" Dit oud mechanisch orgel uit 1716 heeft 2 klavieren, 21 registers en een aangekoppeld pedaal. Het is nog in vrij goede staat, ofschoon het reeds enkele wijzigingen heeft ondergaan." (33)

Inderdaad, in 1864 werd dit orgel vergroot door H.Vermeersch, orgelbouwer te Duffel (3.200 fr.)

(16) Cosyn A., "Au beau pays de Rubens et de Teniers", Imprimerie F.Van Buggenhoudt s.a., rue du Marteau 5-9, Brussel, 1923.

(33) Moortgat G.: "Oude orgels in Vlaanderen" dl.II, brochure n°3), uitgave Dienst Pers en Publikaties BRT 1965, p.112."

HUIDIGE TOESTAND

- instrument normaal bespeelbaar
- meubel beschadigd en begin van verval
- onderhoud : regelmatig

datum prospektie : oktober 1974

RAMSDONK

St-Martinus

=====

Auteur instrument : Jos Stevens /Duffel

Bouwjaar : 1913

Onderhoud : Fa.Aerts & Castrel /Duffel

INTRUMENT

Dispositie :

pedaal

gr.org.

recit

sousbasse 16

bourdon 16

bourdon 8

octave basse 8

principal violon 8

salicional 8

flûte harm. 8

voix celeste 8

prestant 4

flûte 4

trompette 8

flageolet 2

koppelingen en zwelkast

manuaalomvang : C-g'' '

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk :

Volgende stemmen zijn samengesteld uit 18° eeus pijpwerk (niet nader te
identificeren) :

bas van bourdon 16 en van bourdon 8 in eik ; beschilderd

bourdon 16 : oud

flûte harm. : in de diskant bevinden zich oude frontpijpen, met spitslabia
en met tinfolie bekleed

prestant 4 : oud

bourdon 8 : oorspronkelijk met roeren, nu afgesneden

flûte 4 : id.

flageolet 2 : oud ; grootste zijn gedekt, rest is open fluit

Windladen :

Nieuw door Stevens, met pneumatische traktuur

Klaviatuur :

losstaand, midden op het doksaal

Windvoorziening :

magazijnbalg .

ORGELKAST

Esthetiekloze orgelkast, terzijde van het doksaal gebouwd als één grote zwelkast.

Het doksaal werd in het begin van deze eeuw vergroot door een zekere De Smet uit Ramsdonk.

ARCHIVALIA

Werklijst van de orgelbouwers Stevens te Duffel (afschrift in bezit van Dhr. G. Potvlieghe, die ons dit welwillend ter beschikking heeft gesteld) :

"Jos Stevens, (vanaf 1902) : 1913 Ramsdonk."

HUIDIGE TOESTAND

- instrument en meubel : normaal

- laatste onderhoud in 1968

datum prospectie : oktober 1974.

RELEGEM

St-Jan-Baptist

=====

Auteur instrument : naar konstruktie-eigenschappen te oordelen een
werk van H. De Volder / Brussel

Bouwjaar : midden 19° eeuw

Transformatie : in 1912 werd de kerk uitgebreid en nogmaals een nieuw
doksaa! gemaakt; bij die gelegenheid werd de orgelkast
aangepast aan de nieuwe situatie; de auteur hiervan is
niet bekend.

INSTRUMENT

Dispositie :

0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

voix celest	(0	(0	0	0	0	0	0	0	0
salicional											
doublet 2											
fluit 4											
open fluit 4											
bourdon 8											
prestant 4											
(vastgezet)											
monter 8											
cornet 3r											

manuaalomvang : C-f'''

Pijpwerk :

cornet : op één ongedeelde lade, 5 rangen; het terts- en 2'koor zijn
verdwenen, de rest is open pijpwerk;

8' met roeren, de meeste zijn afgesneden.

montre : in gewalst lood; kernprikken; 27 pijpen staan op de lade,

een gedeelte zit blijkbaar in het front dat zich nu ergens

achteraan bevindt wegens de verplaatsing;

enkele pijpen zijn in grenen (origineel ?), beschilderd.

open plaats voor een reeks gedekte baspijpen.

prestant : 38 pijpen op de lade

bourdon : volledig gedekt; de grootste (+/- 12) in hout

open fluit : volledig open met wijde fluitmensuur

fluit : bas gedekt (+/- 12), verder met roeren (25), de rest conisch (17)

doublet : in de bas doublette; de 29 hoogste zijn conische fluit

gedeelde sleep : voorheen trompet ?; nu salicional

gedeelde sleep : voorheen clairon + hobo ?; nu voix celest

Windlade :

- er is geen doorspraak, doch het instrument is volkomen windziek

- gelijmde kleppen

Klaviatuur :

- het klavier is ingebouwd in de zijkant, die nu als prospectzijde fungeert.

- de ondertoetsen in lindenhout zijn waarschijnlijk origineel, doch met nieuwe kunststof belegd; de boventoetsen zijn niet in ebbenhout doch in gezwarte beuk (thans vermolmd).

- balansmekaniek, vermoedelijk origineel

Traktuur :

- liggend wellenbord

- eveneens liggende registerwellen, in eik

Windvoorziening :

- magazijnbalg volgens oud model (origineel), met 1 pomp.

ORGELKAST

Oudere kast (oorspronkelijk balustrade-orgel); gewijzigde opstelling ter zijde op het doksaal wegens de bouw van het nieuw doksaal in 1912 en de aanpassing van het bestaande orgel.

De oorspronkelijke frontzijde is nu naar de muur gekeerd en als dusdanig ontoegankelijk.

ARCHIVALIA

De volgende tekst werd opgezocht door Dhr. G. Potvlieghe :

Rijksarchief Brussel, Kerkarchief nr. 21.895

"Conditien ende voorwaerden naer welke sigh sal moeten reguleren in het maecken van een D'oxael in de kercke van Relegem, Niclaes Dours timmerman en ingesetene der parochie van wemmel als aennemer van het selve D'oxael

inden eersten sal den aennemer mogen selfs koppen eenen eyken boom by hem alreede gespecifieert, den welcken sal moeten dienen voor de balcken van het voorseyde D'oxael

....

actum 18 febry 1700 achtenseventigh

N j Maras pastor de wemmel et Relegem

P. J. Du Pré

Egidius Maes

Den aennemer accepteert die conditien

(get.) Nicolaes De Roes

"

HUIDIGE TOESTAND

instrument en meubel : ernstig in verval

onderhoud : geen meer

datum prospectie : november 1974.

ROOSDAAL (Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek)

O. L. Vrouw

=====

Auteur instrument : J. B. Goynaut / Brussel

Bouwjaar : 1753

Auteur orgelkast : F. Trif en G. Bogaert

beeldhouwwerk : J. De Coninck

Transformaties : - P.H. Anneessens , 1857

- Fa. Stevens /Duffel, 1907, 1929 & 1962

- Fa. Jos Loncke & Zonen, 1973

Adviseur: Jozef Sluys / Vlezenbeek

INSTRUMENT

Te beschouwen als een nieuw Loncke-orgel, met verwerking van historisch materiaal.

Van het meeste oude pijpwerk zijn de kernen vernieuwd, werden opsneden gewijzigd, of vonden opschuivingen plaats, zodat er van een historisch orgel geen sprake meer kan zijn.

Nochtans zijn er nog elementen te onderscheiden van Goynaut, Van Peteghem, P.H. Anneessens.

Windladen, traktuur, windvoorziening en klaviatuur zijn volledig nieuw aangelegd. Eén der oude klaviëren van P.H. Anneessens bevindt zich thans te Stalhille.

ORGELKAST

De orgelkast werd behouden in de toestand van 1857, met de verhoging van het hoofdwerkfront. Aan de achterzijde werd de hoofdwerkkast voorzien van een onaangepaste rugwand.

ARCHIVALIA

Volgende archiefteksten werden opgezocht door Dhr. G. Potvlieghe :
(niet - geïnventariseerd archief, in de kerk berustend)

" Rek. 1797 fol 17 : J. Smets orgelmaecker over devoiren van d'orgel
dezer kercke gerepareert te hebben volgens ordonn. en quitt. van 22 feb. 1793
80-0-0

-Inkomsten en Uitgaven van 1829 tot 1838 :

van Peteghem Petrus betaelt voor het stellen der orgel en op den toon te zetten en reparatien - 8 mey 1829	8-57
van Peteghem Petrus idem - 15 july 1833	14-51
van Peteghem orgelmaecker, betaelt voor het stellen der orgel tot heden 9 july 1834	14-51
idem voor 10 mey 1837	14-51
20 8ber 1838	15-51

- Registre de Recette et Depense de la Fabrique interieure de L'Eglise
paroissiale de Lombeke Notre Dame - L'An 1809 :

Item betaelt op 29 meert 1810 aen Mr. Smets orgelmaecker over tweemaal
te accorderen de orgel der kerke volgens quittance 10-10-0
1834 Julii voor het stellen der orgel 14-53
1835 8bris voor het stellen der orgel aen DH van Peteghem 10-00
1857 & 1858 Vernieuwing en vermeerdering der orgel met de registers
Dulciana 16, Bombarde 16, basse contnu 8, viola de gamba etc met
vergrooting der kas, positief verbeterd en in het voorkasken gebracht,
door meester Anneessens orgelmaecker te Ninove, alle onkosten samen be-
loopende tot circa 5200 frs. .

1859 Na het volmaeken der orgel heeft volgens voorwaerde den Eerw. Heer
J. JANSSENS Priester organist in de kerk der Ryke Clara de orgel
beproefd en de volgende verklaring gegeven.

Je soussigné déclare avoir expertisé les changements et améliorations
faits aux orgues de Lombeek Notre Dame par le Sieur Anneessens
et certifie que le dit facteur d'orges a loyalement et consciencieusement
satisfait à ses engagements.

Bruxelles le 24 avril 1861

signé J. Janssens Prêtre

voor gelykvormig afschrift

F. Van Camp Pastor deken

(nota : het origineel van deze verklaring steekt in dit boek)

- Rekeningen van 1870 tot 1907 (achteraan en omgedraaid) ; op de kaft

" Kerk van O. L. Vrouw Lombeek, Aanduiding der inkomsten" (sic)

uytgeef van 1873 feb 20 :

Agneessens reparatie orgel en kuysschen 1873	20-
1885 Anneessens reparatien aen de orgel 1885	74-
1886 Anneessens reparatie orgel	15
Billiet onderhoud der orgel & stellen	20
1888 Anneessens orgelmaker / reparatie orgel	20
1889 Betaeld aen Agneessens voor de orgel	15
1893 19 aug. Betaeld aen P. Haelvoet / orgelmaker	65
1894 31 8ber Betaald aan Mr. Smeet / orgelmaker	45
1896 oct. 28 Betaald aan Mr. Smeets, orgelmaker / orgel	35
1898 april 27 Betaald aan Mr. Goyvaerts orgelmaker / orgel	22, 50
-Agneessens betaelt voor kuisschen der orgel 1867	20-00

2) Werklijsten van de orgelmakers Stevens te Duffel (afschrift in het bezit
van dhr. G. Potvlieghe, die het ons ter hand stelde) : (vermelding) "

1962 Lombeek, restauratie".

LITERATUUR

- 1) E. G. J. Gregoir : " Historique . . . ", Anvers 1865, p. 200 :
" Van Peteghem (Pierre charles), . . . Voici les orgues placées par ce
facteur de 1823 à 1846 : (vermeld wordt o. a.)
Lembeke Notre-Dame, amélioré, fl. 360 ;
(We kunnen niet met zekerheid beweren dat het hier Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek
betreft ; bedoeld kanook zijn de Onze-Lieve-Vrouw-kerk te Lebbeke)
- 2) J. Moortgat : "Oude orgels in Vlaanderen I", Uitgave van de Dienst Pers
en Publikaties van de B. R. T. , 1964 :
p. 98-99 O. L. Vrouw-Lombeek, tekst & Foto
- 3) Gh. Potvlieghe : " De orgelmakers Bernabé-Goynaut, dit Duplessi",
in " De Brabantse Folklore", december 1963(p. 412-432)
- 3) Gh. Potvlieghe : " De Orgelmakers Berbabé-Goynaut dit Duplessi"
in " De Praestant " 1964, p. 51-54.
- 5) H. Roelstraete : " Het orgel te O. L. Vrouw Lombeek", in " De Praestant"
1966, p. 56-61.
- 6) Gh. Potvlieghe : " Het orgel te O. L. Vrouw Lombeek", in " De Praestant",
1966, p. 38-39.
- 7) J. Sluys : " Het orgel te O. L. Vrouw Lombeek " in "De Praestant" 1966, p. 104
- 8) A. Deschrevel : " Het orgel van O. L. Vrouw Lombeek (Roosdaal)
in " De Praestant", 1970, p. 53-55

9) J. Sluys : " Het orgel van O. L. Vrouw Lombeek" in " Het Orgel"

1973, p. 278-279

Dit artikel geeft een zwaar vertekend beeld van de recent
uitgevoerde restauratie, en de werkelijke historische inhoud.

10) M. A. Vente & F. Peeters : " De orgelkunst in de Nederlanden ".

Mercatorfonds, Antwerpen 1970 :

p. 274 : foto

p. 176 : vermelding, in een artikel over "De orgelbouw in de Zuidelijke
Nederlanden " door G. Potvlieghe.

p. 290 : aanduiding op de landkaart

p. 300 : vermelding in de synoptische tabel.

HUIDIGE TOESTAND

instrument & meubel : normaal

datum prospektie : december 1973

ROOSDAAL (PAMEL)

St-Gaugericus

=====

Auteur instrument : Reygaert frères / Grammont, 1936

In feite gaat het hier om een totale ombouw
van een ouder instrument, met gebruikmaking van
enig oud pijpenmateriaal. (P. Van Peteghem/Gent; 1812 ? ?)

Verdere transformatie door François Joris en Zonen uit

Geen onderhoud meer.

Ronse.

INSTRUMENT

Dispositie :

Zwelwerk

diapason 8
nachthoorn
viole de gambe
voix céleste
fluit 4
nazard 2 2/3
octavin 2
basson hautbois 8

Groot orgel

bourdon 16
montre 8
flûte harm 8
bourdon 8
salicional 8
prestant 4
fourniture 3rangs
trompette 8

Pedaal

flûte 16
soubasse 16
flûte 8
tuba 8

speelhulpen : afsteller, p. mf, f, tutti

pedalen : groot orgel aan pedale / klein orgel aan pedale /

klein orgel aan groot orgel / hoog oktaaf klein orgel //

zweltrede // laag oktaaf klein orgel aan groot orgel /

laag oktaaf klein orgel / forte general / tremolo

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk : geheel of gedeeltelijk oud pijpwerk :
- nachthoorn, fluit 4, nazard 2 2/3, octavin 2
- bourdon 8, fourniture
- prestant 4: nog enkele oude frontpijpen met spitslabia
- tuba 8: deels waarschijnlijk ouder (einde vorige eeuw)
kelen belederd
de grootste pijpen zijn met aluminiumbronsverf beschil-
derd.

Windladen, traktuur etc. : compleet pneumatisch

Klaviatuur : losstaande speelbak tussen beide orgelkasten in.

Windvoorziening : magazijnbalg.

ORGELKAST

Gedeelde orgelkast, met sprekend zinken prospect.

Het binnenwerk is moeilijk toegankelijk.

LITERATUUR

- 1) E. G. J. Gregoir : "Historique ..." Anvers 1865
p. 202 werklijst Pierre Charles Van Peteghem:
"... Paemel 1812 (augmenté), 16 reg., fl. 1050;"

(in de veronderstelling dat hier niet Pamel, een wijk bij Oudenaarde
bedoeld werd)

- 2) G. Potvlieghe : " Drie 19de-eeuwse werklijsten van Belgische
orgelmakers", in De Mixtuur nr11, oktober 1973, p. 209 :
op de werklijst van Ch. Anneessens :
" 1885 - Pamel (Ninove), rest. "

HUIDIGE TOESTAND

- het instrument is in verval
- meubel: normaal

datum prospektie : juli 1974

ROOSDAAL (gemeente PAMEL)

St-Apolloniakerk (LEDEBERG)

=====

Auteur instrument : Fa. Kerkhoff / Brussel

gelegenheidsaanbieding ; atelierorgel
sinds + 1960 aangekocht

Het front werd later elders aangekocht en vóór de kast geplaatst.

Er is momenteel geen onderhoud.

INSTRUMENT

Dispositie :

bovenklavier : trompette 8 p

salicional 8 p

bourdon 8 p

voix céleste 8 p

doublette 2 p

quinte 3 p

onderklavier : prestant 4 p

flûte harm. 8p

montre 16 p (vanaf c°)

pedaal :

soubasse 16

quintaton 16 p

octave-basse 8 p

flûte 4 p

manuaalomvang : C-g''

pedaalomvang : C-f'

- Pijpwerk:
- het binnenpijpwerk is beschilderd
 - er is oud pijpwerk (ook 18° eeuwse elementen) in :
 - bourdon 8, diskant)
 - montre 16, diskant)
 - prestant 4) van nieuwe baarden voorzien
 - trompette 8 (gelijkend op pijpwerk van H. Loret
- 19° eeuw.
- zeer diffuus geheel: pijpwerk samengebracht uit verschillende perioden
 - het overige is grotendeels samengesteld uit draaiorgel-pijpwerk (zeer veel in hout)

Windladen : - pneumatisch

Traktuur : - pneumatisch

Klaviatuur : - ingebouwd in de zijkant

Windvoorziening :
- magazijnbalg

Alles is in een zwelkast ingebouwd. Het binnenwerk is moeilijk te bereiken. Het orgel is als instrument onbelangrijk.

HUIDIGE TOESTAND

Instrument : in verval

datum prospectie: juli 1974

ROOSDAAL (Strijtem)

St-Martinuskerk

=====

Auteur instrument : onbekend ; naar constructie-eigenschappen
te oordelen , vermoedelijk van Joseph
Cappuyns/Mechelen

Bouwjaar : zeker na 1822; vermoedelijk + 1830

Auteur restauratie : Fa. Aerts & Castrel / Duffel; 1970-71

Adviseur : Jozef Sluys / Vlezebeek

Onderhoud : Fa. Aerts & Castrel / Duffel

INSTRUMENT

Dispostie :

piccolo 1	prestant 4
quint 2 2/3	bourdon 8
doublet 2	fluit 4
cornet 3r (4r op lade)	mixtuur 2r
trompet 8 sup.	trompet 8 bas

manuaalomvang : C - f''

pedaalomvang : C - c°

Pijpwerk : - het oude pijpwerk is van gewalst lood

- front: middenbundels = opgeworpen labia
zijbundels = spitslabia
beschilderd met aluminiumbronsverf

- binnenpijpwerk

- cornet 4r : bovenste koor (terts) nieuw, langere voeten,
gedeelde pijpenwerk

- prestant : oud, in de grootste kleine stemsleuven

- doublet : oud

- bourdon : volledig gedekt, bas in eik
- fluit : volledig gedekt, de 12 hoogste open en conisch
- piccolo : volledig nieuw, (de roosterboringen zijn veel te
wijd : er werd vilt in de openingen geplakt
waaruit blijkt dat er vroeger een andere
stem stond.)
- mixtuur : volledig oud
- quint : volledig nieuw, bas is roergedekt, het gedeelte in
diskant is een open prestant (de roosterboringen
kloppen niet, hierin paste vroeger vermoedelijk een
gedeeld tongwerk)
- trompet : bekers met blikken onderstukken en loden
bovenstukken, de kleinste pijpen helemaal in lood
enkele gekropt in origine (hier en daar wat bij-
gewerkt)
- houten pijpen : gespijkerde voorlagen, op het onderlabium
een eiken plankje (=soort kastebaard)
- op de terzijde geplaatste pijpenbanken links en rechts
respectievelijk 7 en 6 gaten, van thans verdwenen pijpwerk

Windlade: - onderaan beplakt met blauw papier, boven de beledering

- er is doorspraak
- geschroefde pijpenstukken
- de kleppenkast ligt aan de voorkant (traktuur loopt een
beetje schuin)
- platte kleppen, achteraan gelijmd
- nieuwe plastiek-pulpeten

Inscripties: geen, doch de kleppenkast is binnenin beplakt met oude
kerkfabriekrekeningen.

Klaviatuur :

- ingebouwd in de prospectzijde
- toetsen in wit hout, met kunststof belegd, er zijn vermolmdde
plekken in de toetsen; de bakstukken in ebbenhout
- pedaal: aangehangen; recht, klein formaat.

Traktuur : - regelbare toetstraktuur

- wellen, wellenbord en abstracten in eik
- registertraktuur: nagenoeg origineel, ijzeren registerwalsen

Windvoorziening :

- "Schwimmer"-balg (nieuw) in de voet van de orgelkast
- windkanalen zijn gedeeltelijk oud.

ORGELKAST

- achterzijde : enkele vernieuwde platen, na de verwijdering (1970) van de romantische aanwassen.
- voor de laatste herstelling stond het orgel nog een meter verder achteruit.

ARCHIVALIA

Er werden geen archivalia aangetroffen. Alleen de beplakking in de ventielkast kan eventueel een aanwijzing zijn :

" 9 ber 21 ")
" 9 ber 22 ") (stukken van rekeningen uit de vorige eeuw)

HUIDIGE TOESTAND

Het instrument is normaal bespeelbaar

Meubel : normaal

datum prospectie : juli 1974

SCHEPDAAL

St-Rumoldus

Auteur instrument : Jos Stevens / Duffel

Bouwjaar : tussen 1905 en 1907

INSTRUMENT

Dispositie :

Gr. Org.	Réc.	Péd.
bourdon 16	viola di gamba 8	sousbasse 16
montre 8	dulciana 8	octave basse 8
flûte harmonique 8	voix céleste 8	
salicional 8	bourdon 8	
prestant 4	flûte octaviante 4	
trompette 8	flageolet 2	
	basoon-Hautbois 8	
	tremolo	
réunion grand orgue - pédales		
réunion récit - pédales		
réunion récit - grand orgue		
octave grave		
expression (=zweltrede)		

manuaalomvang : C-g'' '

pedaalomvang : C-f '

Pijpwerk , windladen etc. : alles origineel, Stevens

Pneumatische traktuur.

ORGELKAST

Gedeelde neo-gotische orgelkast, links en rechts (zwelkast) op het doksaal,
middenin losstaande speeltafel.

ARCHIVALIA

Werklijsten van de orgelbouwers Stevens te Duffel (afschrift in het bezit
van de heer G. Potvlieghe, die het ons ter inzage gaf) : (vermelding) :
" 1905 in aanbouw - o. m. Schepdaal "

HUIDIGE TOESTAND

instrument & meubel : normaal

datum prospektie : juni 1970

SCHEPDAAL (PEDE)

St-Gertrudiskerk

Auteur instrument : Fa. Van Bever

Bouwjaar: 1915

Destijds in onderhoud door : (volgens naamkaartje op speelbak)

"Salomon Eyckmans

Orgelmaker

Opvolger van 't Huis Van Bever

46 Emiel Woutersstraat, Brussel 11"

Het instrument werd enkele jaren geleden door Fa. J. Stevens / Duffel
gekuist voor + 20.000 fr. (mededeling van E.H. Pastoor)

INSTRUMENT

Dispositie :

montre 8 B

montre 8 D

flûte 4

voix céleste 8

salicional 8

doublette 2

bourdon 8 B

bourdon 8 D

trompette 8 B

trompette 8 D

tirasse, niet functionerende haak, appel des anches, zwelpedaal

manuaalomvang : C-g'' '

pedaalomvang : C-d'

- Pijpwerk : - pijpwerk van Van Bever
 - montre 8 diskant nieuwer van faktuur
- Windlade : - geschroefde stokken
 - er is doorspraak
- Klaviatuur : - ingebouwd in de zijkant
 - toetsen belegd met ivoirine
- Traktuur : - toets- en registertraktuur zijn origineel mechanisch
- Windvoorziening :
 - magazijnbalg in de voet van de kast
-

ORGELKAST

Alles is in een zwelkast zonder prospekt ingebouwd: meubel zonder estetik.

LITERATUUR

G. Potvlieghe : "Werklijst van De orgelbouwers Van Bever tussen 1880 en 1916 ", in De Prestant, XI° jg. (1962), p. 71-72 :
vermelding "Pede, parochie" (nieuwbouw)
Eveneens vermeld in het Nationaal Biografisch Woordenboek, Brussel 1972 (in een bijdrage door G. Potvlieghe, zie onder "Bever, Van ") :
Hier werd vermeld "St-Anna-Pede, 1915 ", doch het betreft wel St-Gertrudis-Pede (ons medegedeeld door de auteur).

HUIDIGE TOESTAND

Instrument en meubel in normale toestand

Onderhoud door Fa. Stevens / Duffel

Datum prospektie: juli 1974

SINT-KATHERINA-LOMBEEK

Sint-Catharina

Auteur instrument : Augustin VERHULST

Herent - Louvain " (naamplaatje boven klavier)

Bouwjaar : 1894

Onderhoud : Van de Loo / Leuven

INSTRUMENT

Dispositie:

Groot Orgel	Reciet	Pedaal	
Montre 8	salicional 8	sousbasse 16) transmissies v. GO
Bourdon 16	bourdon 8	flûte ouverte 8	
bourdon 8	voix céleste 8	bombarde 16	
viola 8	flûte octaviante 4		
flûte harmonique 8	dulciana 4		
prestant 4	basson-hautbois 8		
doublette 2			
fourniture (3r)			
trompette 8			

Accouplement des claviers

Forte grand orgue

Pédale au grand orgue

Expression

Tremolo

Manuaalomvang : C-g'' '

Pedaalomvang : C-f'

Pijpwerk :

- frontpijpen : in de ronde bundels : opgeworpen labia in de zijvelden :
bovenlabium in spitsvorm -zinken front, slechts gedeel-
telijk sprekend, beschilderd met aluminiumbrons (origineel).
- binnenpijpwerk : kernprikken
smal gelabiëerd
- tongwerken : lepels vertind (fabrieksmatig)
- pijpen v. d. bombarde 16 gekraakt (recent slecht soldeerwerk) :
- de grootste in eiken stevels (kistjes) van goede makelij
- originele expressions.

Windladen :

- eiken laden (sleepladen), goed gemaakt
- zeer veel windverlies onder de stokken
- geschroefde stokken
- grenen kleppen in pin; met ingeslagen nummering.
- geen inscripties.

Klaviatuur :

- ingebouwd in prospectzijde
 - ivoren toetsbeleg
 - traktuur : - grenen abstracten; origineel
 - wellenbord : ijzeren wellen
 - windvoorziening : - magazijnbalg met handpomp
 - grenen windkanalen
 - veel windverlies
-

ORGELKAST

- 6-voetskast; in 1957-58 achteruitgeschoven n.a.v. een eremis.
- eiken prospect in archaïserende vormgeving.
- zijwanden in grenenhout
- zonder achterwand
- grote ruimte tussen groot orgel en reciet
- pedaal ter zijde langs de muren.

ARCHIVALIA

Uit de archieven, bewaard op de pastorie :

Fabrique d'Eglise

de

Lombeek-Ste-Cathérine

L. De Bast

Tresorier

Journal

N°. 1

- p. 21 : 132 : Februari 23 : Betaald aan J. M/ Smeetz voor het accordeeren van
het orgel in 1893, Mand. N°. 32. 15. 00
- Uitgaven voor het dienstjaar 1894 :
- p. 23 : 148 : Novemb. 24 : Betaald aan Mr. Augustin Verhulst, Orgel-
maker te Herent, op rekening van het nieuw
orgel op Mandaat N°. 61. 1° 3000, 00
- 149 : Decemb. 22 : Betaald aan Mr. Aug. Verhuust te Herent
op rekening van het nieuw orgel, Mand.
61 2° 5050, 00
- 150 : Decemb. 23 : In de kas gestort de som op het orgel
nog te betalen in 1895 en 1896 1000, 00

- Uitgaven voor het dienstjaar 1897-98

p. 39 : 312 : November 18 : Betaald aan Aug. Verhulst te Herent,
voor stemming van het orgel
gedurende 1897 (3maal) Mand. 32.

25, 00.

Het oud orgel is de laatste maal bespeeld door Felix Platteau, koster,
den 19den juli 1894 en denzelfden dag afgebroken door Mr. Aug. Verhulst,
orgelmaker te Herent (Leuven) die het nieuw orgel moet leveren.

Het nieuw orgel is toegekomen in de statie van Ternath den 10den sep-
tember 1894. Des anderendaags 11den september is Mr. Verhulst met 3
zijner gasten begonnen met hetzelfde te plaatsen en hebben dit werk
geëindigd den 7 december 1894.

Het nieuw orgel is voor de eerste maal bespeeld door Felix Platteau,
koster, op den feestdag der H. Catharina, 25 november 1894.

Het is gestemd en afgemaakt door Mr. Verhulst, en zijnen meestergast
Pieter van De Loo van Rotselaer.

De inhuldiging heeft plaatsgehad den 11 december 1894. Het is gekeurd
door den Eerw. Heer Cras, pastoor van den Zavel te Brussel; na middag
om 2 uren, na de wijding door den Eerw. Heer Leyten, deken te Assche
is het orgel bespeeld door Felix Platteau koster en Mr. Vastersavendts,
organist te Assche.

Na de plechtigheid om 4 uur, heeft de Eerw. Heer Cappaert, pastoor,
de tegenwoordige geestelijken, den kerkraad, den gemeenteraad en het
bureel van weldadigheid, verenigd in de pastorijs. _____

Mr. Verhulst levert het orgel voor frs 9350, 00 waarvan betaald is :
1° frs. 3000, 00 den 24 november 1894 (bewijsstuk in archief aanwezig).
2° frs. 5050, 00 den 22 Xber 94
3° frs. 500, 00 den 1ste. december 1895
4° frs. 500, 00 den 1 ste. Xber 95 met vermindering van 3% of 15 frs.
Afgetrokken frs. 300 voor overneming van het oud orgel.

Het oud orgel onzer kerk, door Mr. Aug. Verhulst overgenomen, is door hem hersteld en met een nieuw spel vermeerderd en is verkocht aan de kerk van Pécrot onder Bossuit in 1896 voor 700 frs.

Met het oog op de bouw van een nieuw orgel vroeg de kerkfabriek aan twee orgelbouwers een bestek nl. aan Ch. Anneessens & Fils van Geeraardsbergen (briefwisseling en plannen, voor een orgelkast van klassieke conceptie, bevinden zich nog in het archief), en aan A. Verhulst uit Herent.

Na het advies van het aartsbisdom (waarvan hiernavolgend de tekst) opteerde men voor A. Verhulst, die echter een nieuw, licht gewijzigd bestek moest opmaken. (:G.O:+bd8;Ped:+bombl6;Ped tot f' ipv d')

AARTSBISDOM

van

Mechelen

KOMITEIT

der

Monumenten

Nr. 397.

Zitting van 5 Augusti 1892

Parochiekerk van Sint Catharina Lombeek. Twee ontwerpen van eene orgelkas, voor een nieuw orgel.

Het komiteit beoordeelt enkelijk hier de teekeningen der orgelkas, en niet het orgel. (+)

Het ontwerp van Geeraardsbergen kan niet aangenomen worden. Het ontwerp van den Heer Verhulst, te Herent is zoo zeer niet te verwerpen, en is min slecht als het vorig.

De secretaris
J. J. Van der Stappen

De Voorzitter
XXXX XXXXX
(onleesbaar)
handtekening van de
vicaris - generaal

(door een andere hand bijgeschreven :)

(+) De beoordeling van het instrument, hier bijgevoegd,
is gemaakt door eenen dekundige die alle betrouwen weerdig is.

Archevêché
de Malines

Le projet d'orgue de M. Agneessens est généralement bon comme composition. Toutefois un instrument ayant trois jeux de 16 pieds, doit avoir une fourniture de quatre & cinq rangs au lieu de trois seulement. Les fonds réunies ne sont pas assez éclairés, trop sombres & lourds avec une fourniture si bien étoffée.

Le pédalier devrait avoir trente touches au lieu de vingt-sept : la plupart des bonnes oeuvres d'orgue réclament cette extension.

Il faudrait supprimer le jeu de voix humaine. Il n'est pas ecclésiastique, maintient difficilement l'accord & est une tentation constante pour l'organiste, lequel presque toujours s'en sert maladroitement. Sa suppression entraîne celle de la pédale trémolo. Elle ne devrait se trouver sur aucun orgue d'église.

Cette pédale serait avantageusement remplacé par une pédale d'appel des anches du récit & une pédale forté général. Cela augmenterait légèrement le prix de l'instrument.

L'orgue de M. Verhulst est incomplet. Son pédalier devrait avoir un 16 pieds ouvert en plus, ainsi qu'un huit pieds, tous deux jeux réels.

Hier volgt de tekst van het uitgevoerde bestek, dat voorafgegaan was door een gelijkaardig voorstel van 1 april 1892 :

Bestek van een nieuw orgel voor de kerk van St. Catharina-Lombeek.

De ondergetekende Augustinus Verhulst, meesterorgelmaker te Herent, stelt voor aan de Heren Leden van het bestuur der genoemde kerk en verplicht zich bij deze het maken van een nieuw orgel stiptelijk volgens hier onderstaande voorwaarden te verrichten.

Samenstelling der spelen.

Art. 1 1 ^{ste} clavier. Groot-Orgel.		2de clavier . Klein-orgel. met uitdrukking.	
1. Montre 8	56 pijpen	1. Salicional 8	56 pijpen
2. Bourdon 16	56 "	2. Bourdon 8	56 "
3. Bourdon 8	56 "	3. Voix-céleste 8	44 "
4. Viola 8	56 "	4. Flûte-octaviante 4	56 "
5. Flûte-harmonique 8	56 "	5. Dulciana 4	56 "
6. Prestant 4	56 "	6. Basson-hautbois 8	56 "
7. Doublette 2	56 "		
8. Fourniture 3 rangen	168 "		
9. Trompette 8	56 "		

Pédale séparée getrokken uit het groot orgel

1. Sousbasse 16 30 toetsen
2. Flûte-ouverte 8 30 toetsen
Echt pedaal séparée
1. Bombarde 16 30 opene-pijpen
Verbindingspedalen
- 1 Pedaal aan groot - orgel
- 2 Koppeling der twee clavieren
- 3 Forte op het groot - orgel
- 4 Expression (uitdrukking)
- 5 Tremolo

Art. 2. :

De 25 grootste pijpen van den bourdon 16, de 12 grootste van den bourdon 8, de salicional 8, de flûte-harmonique 8, en van de bombarde 16 zullen gemaakt zijn van goed en droog denne hout eerste kwaliteit.

De façadepijpen zullen in zink zijn gebronzeeerd met zilverpoeder, alle de andere metalen pijpen van eene mengeling van 2/5 tin op 3/5 lood zeer goed voor orgelpijpen.

Art. 3 :

De bassen van den bourdon 16 en van de flûte-harmonique 8 zullen op eene afzonderlijke orgelkist geplaatst zijn.

Art. 4 :

Twee nieuwe klavieren ieder van 56 toetsen, de platte bedekt met goed ivoor en de diëzen met zwart ebbenhout, beide deze klavieren zullen voorzien zijn van een deksel om kunnen ingesloten te worden.

Art. 5 :

Een pedaal klavier van 30 toetsen en gansch in eik.

Art. 6 :

De toppen der registers met witte porcelijne plaatjes waarop de namen der spelen.

Art. 7 :

De kisten (sekreten) van beide orgels zullen gemaakt zijn van goed droog eiken hout en zonder knopen.

Art. 8 :

De wellen en armen der abrégés van beide orgels en die van het pedaal zullen in ijzer zijn met kopere pinnen. De draaispillen en basculen der registers ook in ijzer. Alle de winkelhaken noodig tot het maken van het orgel zullen in koper zijn. Alle draden noodig aan de mekanieken ook in koper. Alle de ijzere deelen der mekanieken zullen zwart gevernist zijn om het verroesten te beletten.

Art. 9 :

Iedere toets of treklatje zal voorzien zijn van een kopere vijsken dienende tot de sterkte en juist regelen der mekanieken en klavieren.

Art. 10 :

De blaasbalg zal gemaakt zijn van goed droog denne hout en naar het nieuw stelsel, dat is eenen reservoir met twee plooiën eene regte en eene averegte die zullen gehouden zijn met vier ijzere parallellismes om de twee plooiën evenwijdig te doen opgaan en twee luchttrekkers voorzien van een bascule die de blazer met de hand in beweging zal brengen. Zal ook geplaatst zijn een reservoir régulateur (anti-secous) om de schokken in den wind te beletten die de blazer zoude kunnen veroorzaken.

Art. 11 :

De viola 8, de salicional 8 en de voix - céleste 8 zullen met freins harmoniques geharmoniseerd zijn. Alle de spelen, zoowel tong als fluitspelen zullen goed en rap spreken en eene goede en van kracht geregelde welluidendheid hebben.

De klavieren zullen gemakkelijk spelen en geen het minste gedruisch maken, de registers gemakkelijk openen en sluiten in een woord allen zal goed, sterk en zuiver gemaakt zijn.

Art. 12 :

Groot en klein-orgel zullen in een en dezelfde kas geplaatst zijn, het groot voorkant en het klein achterkant in eene uitdrukking kas.

Art. 13 :

De orgelkas zal gemaakt zijn volgens het hier bijgevoegd plan, de voorkant in schoon eiken hout, de zijkanen en den achterkant in rood dennehout (pich-pine).

Art. 14 :

Er zal op de zaal voorkant het orgel, voor ten minste tien zangers plaats zijn. Het vooruitplaatsen van de balustrade en de veranderingen te doen aan den ingang van het kamertje waar de blaasbalg moet geplaatst worden is ten laste van den orgelmaker.

Art. 15 :

Tien jaren waarborg tegen alle gebreken van opbouwing. De prijs om deze werken te maken, leveren tot in de statie van Ternath en plaatsen op de hoogzaal der bovengemelde kerk is, negen-duizend-drie-honderd-vijftig franks ; reis tafel en logementskosten, alles tot mijnen last, uitgenomen het vervoer der werken tusschen de statie van Ternath en de voornoemde kerk.

Art. 16 :

Het kerkfabriek zal, voor de betaling der gemelde som te doen, het recht hebben de werken eene goedkeuring te doen ondergaan die zal plaats hebben binnen de maand na de voltooiing.

Art. 17 :

Het nu bestaande oud orgel zal ik overnemen voor de som van drie-honderd-franks het uit een doen, inpakken en weghalen tot mijne rekening.

Sinte-Catharina-Lombeek den 18 october 1892.

Augustinus Verhulst
meester orgelmaker
te Herent.

HUIDIGE TOESTAND.

- meubel : normaal
 - instrument : begin van verval.
-

datum prospectie : juni 1974

ST - KWINTENS - LENNIK

St-Kwinten

Auteur instrument : " Em. Kerkhoff, Breveté - Bruxelles "

Bouwjaar : 1911

INSTRUMENT.

Dispositie :

Gr. Org. .

Récit

Ped.

bourdon16

diapason 8

sousbasse 16

montre 8

cor de nuit 8

flute 8

flûte harm 8

viola di gamba

bombarde 16

bourdon 8

voix celeste 8

salicional 8

flûte 4

```

prestant 4

```

basson-hautbois 8

doublette 2

furniture

trompette

1 1 1

tremblant
- fait à la

recit a la pedale
recit au quatuor

recit au grand orgue
suppression / (suppression)

expression (zwelped
forte general

forte general
combinaison

combinaison à volonté

manuaal omvang : C-g " "

pedaal omvang : C-f ' 1

Pijpwerk :

integraal van Kerkhoff ; in goede toestand, doch vervuild

Windladen :

kegelladen

Klaviatuúr :

losstaand tussen de twee orgelkasten in

Traktuur :

pneumatisch systeem, met koperen windbuisjes

Windvoorziening :

magazijnbalg

ORGELKAST

Gedeelde neo-gotische orgelkast, aan beide zijden van het doksaal opgesteld. Doksaal, orgel en kast vormen een homogeen geheel uit dezelfde periode.

ARCHIVALIA

Het archief, aanwezig op de dekenij, werd onderzocht door dhr. G. Potvlieghe, Deze bezorgde ons bereidwillig volgende resultaten van zijn onderzoek :

+ Bundel Kerkrek. nr. 2, 1640-1663

- Rek. aangegeven op 27 okt 1650 : fol. 21 v° :

" Item beth aen Mr. Jan matthys orgel maker voersch. orghel
dit raeckende accoordt te stellen ij Rinsg .viij st. "

- Rek 1652, fol. 22 v° :

" Item beth aen Mr. jan matthys orgelmaker voer ons orghel
te accomoderen ende accoordt te stellen anno 1653 de
somme van iij Rinsg. "

- Rek. 1653 , fol. 21 v° :

" Item beth aen Mr. jan Matthys voer onse orghel accoordt te
stellen iij Rinsg. ende voer tracktement voer twee daghen
XX Rinsg tsamen iij Rinsg. "

- Rek. 1654, fol. 21 :

" Item beth aen Mr jan mathys voer onse orgel te kuysschen ende
accoort te stellen 1655 ende het positief te stellen tsamen

ij Rinsg. iij st.

Item voer syne resterende kosten met syn peert voer twee
daghen ij Rinsg. "

- Rek. versch. 23 july 1657 : fol. 21 :

" Item beth, aen meester jan matthys orghelmaker ter saken
van Dorghel accoordt te stellen den 20 ste 21 ste ende 22 ste
october 1651 de somme van iiij Rinsg. xvi stuiv.
fol. 21 v° :

Item voer den selven telogeren ende te tracteren inde
vermelde dry dagen met synen sond (?) ij Rinsg. v st. "

- Rek. 1658, fol. 28 :

dito rek voor dezelfde Peeter (ss) odieu (?)

" Item beth den selven voer het ~~stellen~~ het positief van Soffelberg
accoordt te stellen de somme van xxiiij St.

Item beth den selven verteert binnen den tyt van twee daghen met
ij nachten te logeren xxiiij St. "

- Rek. aangegeven in 1665, fol. 27 :

" Item beth aen Piere odieu orgelmaker voer onse orghel accoordt
te stellen ende met syne verteerde kosten

V Rinsg. iiij st.

- Rek. 1665, fol. 27 v° :

" Item beth aen mr. Peeter (= nog duidelijk) Adrien (.....
niet meer duidelijk.)

+ Nota betreffende het archief : " Uit een akte notarieel gepasseerd
voor den Notaris herencken. 20 juni 1690 . " :

" In 1690 zijn de Hollandse troepen de kerk in gelopen ende de comme
daar de rekeningen ende quittancien waeren berustende in stukken
gesmeten en de voorschreven rekeningen, quittancien ende andere
pampieren der prochie rakende hebben gescheurt en gedestruueert. "

+ In de rekeningen van 1694 staat de eerste keer vermeld dat er geen orgel (meer) is ; het was dus misschien eveneens verwoest.

+ Rek. 1793 :

" Item betaelt voor het onderhouden ende stellen der orgelen
aen j Smets volgens accoort ende quitt voor de jaeren verschenen
paesschen 1790, 1791 ende 1792 31-10-0-0

+ Rek. 1811 & 1812 :

" Payé au sr Desmeth pour reparations faites aux orgues la somme
de quatre cent dix sept francs, vingt quatre centimes 417, 24 "

+ Dagboek der uytgaeven en ontfangsten van den Tresorier der
Kerke van St Quintens Lennick (re. 1840-1876) :

" 1841 Betaeld Van Peteghern, onderhoud der orgels	14, 50 fr.
28 mey 1842 id. " voor het stellen der orgels "	14 fr, 50 cent
4 juli 1843 id.	id
27 sept 1845 id.	id
26 sept 1846 id.	id
21 aug 1847 id.	id
6 sept 1848 id.	id
6 april 1849 id.	id
27 april 1849 id. + " nieuwe blaasbalg "	320- 00
6 juni 1854 Aen d'heer Capuyns voor reparatie aen de orgel	295- 00
26 9ber 1855 Aen M Capuyns betaelt voor de orgels te accorderen	
tien francs	10. 00
13 mey 1857 id.	id.
24 meert 1856 id.	id.
19 mey 1858 id.	id.

1859 Vanhoye over vernieuwing der kleine orgel	285
Pavier Kayser over koperdraet voor de orgel	3, 60
16 mey 1860 Betaeld aen Chles Van Hoye orgueliste over	
't repareren der orguel	6 00
(Het betreft hier wel de orgelmaker Charles Van Hoye uit	
St. -Niklaas, want in Lennik is zekere Van Dessel organist.)	
16 mey 1861 id.	id.
+ Rek. 9ber 1858 tot 7 8ber 1864 :	
- Aen d'heer Pouliart Assche, voor eenen nieuwen bichtstoel	
650 fr & op rekening der orgelkassen 800 fr	1450, 00
(in die rekeningenlijst wordt over dezelve ook geciteerd :	
" Aen d'heer Pouliart, assche, voor verschillende reparaties	
in schrynwerkeryen, aen meubels	574, 16")
- Aen Ed. ^d Van peteghem, orgelmaker te Lennick op rekening van	
zyne onderneming der nieuwe orgels	4625 fr
- Aen d'heer Ed. ^d Vanpeteghem, voor een/verschot gedaen aen	
2 ressorts voor de kerkdeuren	10, 28
- Aen d'heer Cappuyns, Mechelen, voor expertisien der orgels	25, 00
- Aen Franciscus Pouliart, schrynwerker te Assche, voor slot	
van zyne onderneming van 't maken & leveren der nieuwe	
orgelkassen	800, 00
2° Voor 't maken & leveren van 2 deuren, eene voor de wint	
& eene voor 't magazyn	400, 00
- Aen d'heer Ed. ^d Vanpeteghem, orgelmaker te Sint Quintens Lennick,	
voor slot van zyne onderneming der nieuwe orgels, en waervoor	
hem reeds 4625 francs op rekening is betaeld geweest	2805, 00

+ Kontrakt :

" Tusschen de Heer Pastor en de heeren leden van den Kerkeræd
van Lennick St Quentin van den eenen kant, en

Den Heer ~~Bonaders~~ Edouardus Van Peteghem orgelmaker te Gent van den
anderen kant is overeengekomen als volgt :

Om de orgel merkelyk te vergroten en in die evenredigheid te stellen
met den vooruitgang dat er in de kunst van het orgelmaken sedert
tien jaren gedaen is ,
zal er bijgevoegd worden

Art 1 Twee nieuwe secreeten van alderbeste hollands eiken hout voor
het vry pedael

bestaende uit Bombarde 16 voet noordschen deel

Flute open 16 voet idem

Trompette 8 voet tin

Flute open 8 voet noordschen deel

Art 2 Een groot nieuw secreet voor het Groot orgel, waerop, buiten
de tegenwoordige speelen zullen bygevoegd worden

1 Bourdon 16 voet eikenhout

2 Viola de Gamba 8 voet de leegste octaef
uitgeleed naer den Bourdon

3 Superius van Flute harmonique 16 voet
luidende 8 voet

Art 3 Het tegenwoordig positief verandert in Recit expressif

Art 4 Twee schoone tinne façaden

Twee ivoire handclawieren

Een schoon eiken voet.clavier noordschen deel

Eene groote nieuwe blazerij Cunnins idem

Vier reservoirs, ofte blaesbalgen onder de secreeten
voor de schokken te beletten

Vyf pedalen voor combinaison bestaende

Expression	acc. G. O. met Recit	acc. Ped. met G. O.
<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>
Volle spel van G. O.	Volle spel van pedael	
<u>4</u>	<u>5</u>	

Alle de transporten, logement enz. blijven aen den kost van den orgelmakér. De oude materialen die voordelig vervangen door nieuwe niet meer zullen gebruikt worden blijven aen den orgelmaker, zoo als secreet, blaesbalgen enz.

De garantie is voor tien jaren, mits eene som van vyftien franken per jaer voor het acoordeeren, en er alleen met gelast te blijven.

Alle deze werken naer eene nauwkeurige goedkeuring zullen betaeld worden met eene som van vier duizend seven honder franken betaelbaer als volgt.

Als de orgel voltrokken is seventien honderd francs en de volgende jaren duizend francs.

Gedaen te Lennick St Quentin in dobbel geschrift
den 29 Mei 1863

Edouard Van Peteghem

J Sterckx J B De Muny (?)

Walravens J Borremans

J Steppe

Fr Boone

oooooooooooo

Uitlegging ofte bijvoegsel aen het kontrakt van St Quitens Lennick

Den Art 3 van het kontrakt bedraegt alleenlijk

Het tegenwoordig positief zal veranderd worden in Recit expressif.

Dit tegenwoordig positief bestaet

Prestant 4 voet

Bourdon 8 voet

Doublette 2 voet

Flute 4 voet

Flute Traversière superieurs 8 voet

Basson en Hautbois 8 voet

Volgens dezen artikel is het maken van de eenvoudige vierkante verhevene kas door het woord expressif hier aengeduid ten koste van den ordergeteekenden orgelmaker, als het overdekken van het mekanismus door eenen valschen plancher.

Aengezien dat het byvoegen van een schoone groote tinne montre 8 voet, aen de voormelde spelen, eene byzondere groote waerde aen het orgel zoude geven, maer aengezien ook deze byvoeging niet kan gebeuren, zonder een veel groter secreet te gebruiken, heb ik den volgenden voorstel gedaen.

Het schoon secreet van het oud groot orgel, nu vervangen door een veel groter, zal gebruikt worden voor den Recit en er zal eene schoone tinne Montre 8 voet op speelbaer gemaekt worden. Dit bijvoegsels zou eenen kost bedraegt hebben van omtrent de duizend francken, maer aengezien het zoo hoog voordelig is voor het instrument, zal ik dit werk doen op deze konditien. De kerk zal de weltoegeslotene verheve kas, op haren kost maken als ook den valschen plancker. Door deze verandering moet ook de blazery veel grooter wezen en kan gevolgens in de kas niet meer geplaatst worden de kerk zal eene plaets vervaardigen alwaer deze blazery bevrydt zal wezen van regen, byzondere windtrokken, en byzonder stof welke opgetrokken door de lochtpompen de kleine pypen verstoppen.

Den toon van de orgel was niet gemelt in het kontract dewyl deze kweste nog ongeoordeeld blyft Waer raed gevraagd te hebben aen den heer onderpastoor van Wambeke, den orgelist van de groote kerk van Assche, den heer koster van deze parochie den orgalist van Wambeke en nog vele andere heeren, moet den voorkeur gegeven worden aen den orgeltoon.

Orgeltoon, als meest overeenkomende met de stemme, in het zingen van den Gregoriaenschen zang Dezen orgeltoon is eenen halven toon leger als het orkest

De handelawieren van vier & half octaven van ut tot fa en de si bemol gelyk met het orkest.

Het voetclavier van twee octaven en 1/4 van ut tot re derde octaef en het afgezonderd secreet van ut tot fa 18 toonen

Aldus gedaen in ' t dubbel & geteekend te St Q'Lennick den 1 augustus 1800 dry en zestig

F. Boone

J B De Munck

J Sterckx

Edouard Van Peteghem

Steppe

A J Borremans

Walravens

.....

Grand orgue 54 notes

1 Cornet _____	1 Cornet
2 montre 8 _____	2 Montre 8
3 Prestant 4 _____	3 Bourdon de 16
	X 4 Flute ouverte 8
	5 Prestant 4
4 Bourdon 8 _____	6 Bourdon de 8
5 Doublette 2 _____	7 Doublette
	8 Viole de Gambe 8
6 Flute 4 _____	9 Flute de 4

7 Nazard 3	-----	10 Flute harmonique 16
8 Fourniture	_____	11 Fourniture
		X 12 Grosse Trompette 8
9 Trompette 8	_____	13 Mince Trompette 8
10 Clairon 4	_____	14 Clairon 4

Positif Expressif 54 notes

1 Cornet	_____	X Montre de 8 pieds
2 Prestant 4	_____	/ Salicional de 4 pieds
3 Bourdon 8	=====	Bourdon 8
4 Doublette 2	_____	X Flute harmonique 16
5 Flute 4	_____	/ Flute octaviante 8
6 Flute Traversiere sup 8	=====	Flute traversiere 8
7 Basson et Hautbois 8	=====	Basson et Hautbois 8
		X Voix angelique 8
		X Trompette 8

+ Rekeningen der kerk van St Quint ° - Lennick van 1840 tot 1876

-(vervolg)

- Rek 1863 : Aen d'Pouliart, op rekening van de nieuwe orgelkas 800

Aen d'heer Edouard Vanpeteghem, orgelmaker te

St Quintens Lennick, op rekening van zyne onderneming der orgel 4625, 00

+ Rek. 1, aug. 1865 tot 1 junj 1866

" Aen d'heer Franc Pouliart, schrynerwerker te Assche, voor dagloon
van Timmeragien & levering van hout aen het hoogzael en lykdeur
der kerk, in 1863 & 1864 & van al door hem gedaen tot heden

322, 50 "

+ Rek. 1 juny 1866 tot 1 aug. 1867 :

" Aen d'heer Van Peteghem, orgelmaker voor byvoegsels en reparatie
aen d'orgels, dewelke door de vogtigheid der kerk geheel ontsteld
waren

1005 "

+ Rek. 1866 :

" Aen d'heer Vanpeteghem, voor onderhoud van d' orgel

20,00 "

+ Rek. 1868 : id.

+ Rek. 1869 : id.

+ Rek. 1870 : id. & accorderen en kuisen

70,00

+ Rek. 1871 : " Aen d'heer Van Peteghem, voor buitengewoon &
onvoorziene reparaties aen d'orgels

150 "

+ 1873 : " Aen d'heer J Smeetz, orgelmaeker te St Jans Molenbeek

voor veranderingen en groote reparaties gedaen aen de orgels 900 "

+ 1874 : " Aen d' heer Smetz te Brussel voor den gewonen onderhoud
der orgels

40,00 "

+ 1875 : id.

+ 1876 : " Aen de We Vaeremans voor kost en logist aan werklieden
die aan de orgels gewerkt hebben

23,00

2° Aan d'heer Smeetz Brussel voor den gewonen onderhoud
der orgels

40,00

3° Aan denzelven voor eene buitengewoone reparatie aan
de blazery der orgels

50,00 "

LITERATUUR

- 1) E. G. J. Grégoir : "Historique ...", Anvers 1865, p. 201 :
Werklijst van P. Ch. Van Peteghem, tussen 1823 en 1846
" Lennick (St-Quentin), agrandi, 2 clav., 24 reg., fl. 1500 ; "
- 2) Gh. Potvlieghe : "de orgelmakers Kerkhoff "
in " De Prestant ", XII° jrg. nr. 1 ;
op p. 6 : werklijst : " Lennik-St-Kwintens (1911) "

HUIDIGE TOESTAND

- meubel : normaal
- instrument : vervuild
- onderhoud : geen

datum prospektie : augustus 1974